

WARREN

OKTOBER '80

81

* PROFESSOR
DE MARE IN DE
ONDERWIJSCIE
VAN 1-9-80 OVER
VROUWENSTUDIES

EN TOEN ZEI DIE ANDER:

ROSTRA

BLAD VAN DE ECONOMISCHE FACULTEIT

REDACTIE

Noor de Bruin
Bert Brunninkhuis
Rob de Klerk
Hans Soons
Mic van Wijk

ADRES

Jodenbreestraat 23
kamer 1339
tel. 525 24 97
1011 NH Amsterdam
copy naar:
Rostra
Jodenbreestraat 23
kamer 1339
1011 NH Amsterdam
Adreswijzigingen:
Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23

ADVERTENTIES

Bij voorkeur schriftelijk
of telefonisch:
525 2497 en 020 - 24 91 75
Tarieven:
1/1 pagina f 275,-
1/2 pagina f 225,-
1/3 pagina f 175,-
Bij 4 plaatsingen resp.
f 260,-, f 210,- en f 165,-

OPLAGE: 2500

COVERDESIGN

Dick van Hell

DRUK

Drukkerij Kaal
Nieuwe Herengracht 61

In september jl. raasde de miljoenennota als een storm over ons land. Ook de ROSTRA-burelen bleven niet onberoerd. De artikelen hierover stroomden als een brede, woeste rivier de redaktiekamer binnen. Vandaar, dat U nog eens duidelijk alle voor- en nadelen over de miljoenennota aantreft met artikelen van respectievelijk Prof. Ankum, Prof. Van den Doel, Prof. Goedhart, Wim Hafkamp en onze vaste columnist Jos de Beus.

Er was desondanks nog plaats voor enige andere artikelen. Herman ten Napel en Chan-Ling Yong geven een nabeschuiving over de introductieweek. Bert en Noor vatten hun interviewreeks weer op met een scherpe ondervraging. Deze keer was Prof van der Zijpp hun slachtoffer.

Coen Teulings beschouwt als vanouds weer de faculteitsraadvergadering. Naar onze mening voldoende lees- en discussiestof voor de komende lange herfstavonden.

Tot slot willen wij Chan-Ling Yong danken voor zijn medewerking.

pagina 3: Interview Professor van der Zijpp.
pagina 9: Forumdiscussie miljoenennota door Wim Hafkamp
pagina 15: 'Gelijk hebben of gelijk krijgen', Jos de Beus
pagina 17: 'Van Agt te wadel op een koe', Prof. Van den Doel
pagina 18: 'Enige stellingen', Prof. Goedhart
pagina 19: Wetenschapswinkel en Competition
pagina 21: 'Werkgelegenheid', Prof. Ankum
pagina 22: 'Nieuwe eerstejaars', Chan-Ling Yong
pagina 23: 'Introductieweek 1980', Herman ten Napel
pagina 25: Accountancy Info AIESEC

pagina 27: Rond uit de Raad, Coen Teulings

PROF VAN DER ZIJPP: 'JE ZIET HET VERSCHIL TUSSEN EEN TIMMERMAN EN MIJ'.

Herfst 1976. Zaal 2259. Het college bedrijfscalculatie is al enkele minuten geleden begonnen; plotseling komt er iemand op klompen van achter uit de zaal naar voren lopen. Veel lawaai. Prof. van der Zijpp praat rustig verder. De jongen loopt met zijn samsonite vóór de eerste collegebank langs en wil er net over heen stappen om te gaan zitten, wanneer van der Zijpp opeens de draad van zijn betoog afbreekt en het lijkt, alsof hij de jongen even de gelegenheid wil geven om plaats te nemen. Maar hij zegt, zeer ad rem, met opgetrokken wenkbrauwen: "Gaat U nu zitten of wilt U eerst nog een rondje maken?". De volle zaal vermaakt zich, de jongen gaat zitten. Tien minuten later. Op het bord staat één regel, iets van $x = y + z$. Van der Zijpp geeft uitleg en even later vraagt de voornoemde jongen: "Kunt U dat model nog wat nader uitleggen?". Van der Zijpp: "Wát model, U bedoelt deze simpele vergelijking? Alles, wat gemakkelijk is, moet tegenwoordig ingewikkeld gemaakt worden!" Hij geeft vervolgens wel uitleg en doet dat goed.

Hij ontvangt ons in zijn zeer grote hoekkamer op de derde verdieping. Veel ramen, prachtig uitzicht op de Zuiderkerk en de nieuwbouw, die er volgens hem niet had mogen staan, omdat 'de vierbaansweg hier zó maar ophoudt'. Hij stelt zich voor, zegt drie keer 'van der Zijpp' en is erg behulpzaam: biedt stoelen aan, wijst op een aanwezig stopcontact voor de cassette recorder en loop vervolgens naar zijn bureau. Komt terug met Willem-tweetjes en Benson & Hedges, vragend "roken jullie of gebruiken jullie je eigen rommel?", duidend op de Samson-shag. Dan nemen we plaats in de afschuwelijke, van rijkswege verstrekte, paarse stoelen.

Kenmerkend voor van der Zijpp's colleges? Wanneer we hem met het bovenstaande confronteren, zegt hij: "O ja, o ja, die jongen, nou ja, dat is zijn probleem. Ik vind, dat men aan de universiteit, net als overal, een zekere mate van fatsoen tegenover elkaar in acht moet nemen. Soms bespeur ik, dat dat niet gedaan wordt en dan probeer ik mijn rolletje als opvoeder te spelen. Mijn bezwaar tegen veel mensen, die studeren, is, dat ze zich minder netjes gedragen dan andere mensen. Dat ik tamelijk hard reageer, komt, omdat ik denk, dat de arrogantie bij studenten vooral voortkomt uit het gevoel van 'het-niet-hoeven'. Toen ik hier pas was en de mensen, die ik kende uit de colleges, groette met 'goede morgen, heren!', kreeg ik soms de raarste ... eh ... zoiets als 'hoi' te horen. Ik dacht in het begin dan ook, dat doen ze om me te bruskeren, maar achteraf blijken het de allervriendelijkste mensen. Hetzelfde met de briefjes, die je af en toe krijgt, he? Het

komt haast onbeschoft over. Het lijkt nergens naar. Vroeger, in mijn tijd, was ik daar overdreven netjes in. Nee, ik maak er geen misbruik van, maar zeg er wel wat van".

Studeerde aan deze faculteit van 1954 tot 1961, 7 jaar dus. Werkte in die tijd thuis, in de zaak van zijn vader. Gaf bovendien les op een avondschool, statistiek, als assistent van toen lec-

tor Venekamp en Prof. de Wolff. Deed dat uit pure noodzaak, om zijn studie te bekostigen. Hij betwijfelt, of het er bijwerken door studenten in het algemeen wel zo goed is. "Dat moet je van geval tot geval bekijken. Je moet niet te lang aan de universiteit blijven zitten. Ik zou een korte studie prefereren. De mensen beginnen te laat te werken. Zelf was ik 24, toen ik als jongste bediende begon. Je bent op die leeftijd nog makkelijk aanspreekbaar. Als je dertig bent, is dat wat moeilijker, je bent dan al bezig een beetje meneer te worden. Zolang je niet echt een functie hebt, is alles een beetje vrijblijvend. Pas als je échte verantwoordelijkheid hebt, doe je échte ervaring op. Toen ik in de verkoop kwam en verantwoordelijk werd voor een afdeling, een afzetgebied, merkte ik dat pas goed. Je moet de boel draaiende houden, zo niet, dan is het jouw verantwoordelijkheid".

Afgekeurd voor militaire dienst. Vindt dat 'meegenomen', doch tekent aan, geen principieel weigeraar te zijn. Ontliep daardoor wel het Nieuw-Guinea-conflict en kon gaan doen, wat hij graag wilde: geldverdienen. Kwam bij de Hoogovens. Werkte de langste tijd bij de V.K.F., de Verenigde Kunstmest Fabrieken, een dochter van Shell, Hoogovens en AKZO, aanvankelijk op de bedrijfseconomische afdeling, later in de marketing. Werd vervolgens bij Hoogovens procuratiehouder voor een aantal Europese landen. Dat betekende veel vliegen, een net pak aan. Over het laatste: "dat geeft me nog altijd een goed gevoel. Wanneer ik niet netjes gekleed zou zijn, zou ik me onzeker voelen. Dat heeft waarschijnlijk met mijn eenvoudige afkomst te maken". Voor de geïnteresseerden: tijdens het gesprek draagt hij een grijs pak, zonder vest, zwarte sokken en schoenen, blauw overhemd, wijnrode das.

Zijn haar is als altijd gemillimeterd. Hij merkt terloops op, dat hij is vergeten is zijn haar te kammen, voor de foto's.

"Ik ben geen geboren verkoper, maar wilde carrière maken via de verkoop. Vond dat mateloos interessant, maar had een hekel aan dat echt commerciële gedoe. Je kunt op een heleboel manieren verkopen. Bij Hoogovens en de V.K.F. ging het om hele grote bedragen en dan verkoop je niet om je mooie verhalen. Vooral heb je een gesprek met de directie, hoe je het zult gaan doen. Je moet een bepaalde onderhandelingsvrijheid en verantwoordelijkheid krijgen, anders accepteren die anderen je niet en kun je net zo goed per telex gaan onderhandelen. Als je daar dan bent, kan het meevallen. Kun je 't zomaar afsluiten, dan moet je er méér uit zien te halen. Is het niet haalbaar, dan ga je door 'je knieën of je moet het thuis oplossen met de directie. Het prettige van het zakenleven is, dat je ervaring krijgt, een soort prestige. Ze weten dan, dat je het goed doet. Wat dat betreft, is een nieuwe functie vervelend. Bega je een blunder, dan zeggen ze, die vent kan het niet. Blunder je dan nog een keer, dan zullen ze zeggen: het is bewezen, dat hij het niet kan. Werk je ergens een paar jaar, en bega je dan een paar blunders achter elkaar, dan zeggen ze: hij had zijn dag niet. Je krijgt dan een bepaalde credit".

Zegt nooit meegemaakt te hebben, dat er wel eens wel wat onder de tafel doorgeschoven werd of zelf iets aangenomen te hebben. "Zou ik het wél gedaan hebben, dan zou ik dat hier ook niet toegeven natuurlijk ! Het zal wel gebeuren, je zou een kind in het woud zijn, als je denkt, dat het niet gebeurt. 's Lands aard, 's lands wijze. Als je op Zuid-Amerika of Azië handelt, zullen affaires niet gedaan kunnen worden, zonder....".

In 1970 verkoos van der Zijpp toen het hoogleraarschap boven de verkoop. Hij studeert liever dan de hele dag met mensen om te gaan en veel op reis te zijn. In de universitaire wereld is de omgang met mensen heel anders, vindt hij. "Je kunt rustig achter je bureau gaan zitten om iets uit te rekenen, dingen uit te pluizen, te werken aan publicaties". Misschien wat blasé geworden door de vele contacten ? "Ik ben ook niet zo gek op dat interview. Snap wel, dat dat blaadje volmoet. Het heeft een functie, studenten willen hun schoolmeesters kennen".

Hij ervaart de keuze voor de universitaire wereld ook nu nog als een moeilijke. Wordt wel eens voor functies aangezocht, kent veel mensen in de zakenwereld. Verwacht, dat de aanbiedingen wel zullen afnemen, omdat hij reeds 10 jaar hoogleraar is en duidelijk gekozen heeft. Geeft nog wel adviezen en is in een aantal bedrijven commissaris. "Nee, niet bij Hoogovens. Ik hou het nog wel een beetje bij. Het gaat momenteel beroerd daar, maar volgend jaar weer beter. Relatief gaat Hoogovens nog niet zó slecht. Andere Europese staalbedrijven staan er veel slechter voor. Dat komt fundamenteel door de

ligging; in de staalindustrie is de lokatie essentieel: de aanvoer van erts en kolen en de afvoer van produkten, kortom de hele handlingfase is erg kostbaar".

Wanneer de diverse aspecten van het-hoogleraar-zijn aan de orde komen, - onderzoek, onderwijs, bestuurlijke activiteiten, zijn visie op de hedendaagse student en de functie van de universiteit -, zegt hij vóór alles: "Ik ben typisch een hoogleraar in de oude zin: publiceert een hoop, geef veel colleges en heb geen medewerkers, behalve een hele goede kandidaats-assistent; en natuurlijk meneer Tolman, die zijn eigen verantwoordelijkheid voor zijn colleges heeft, al voordat ik kwam. De laatste tijd dreig ik het erg druk te krijgen, vooral omdat er volgend jaar een boek van mij uitkomt over bedrijfscalculatie, 700 bladzijden lang".

Het kandidaats wordt veel werkgroepsgewijs ingevuld. "Ik ben daar niet zo gelukkig mee. Enquetes onder studenten hebben uitgewezen, dat ze de hoorcolleges best vonden; die ervaring heb ik ook al jaren geleden opge-

daan, maar de Faculteitsraad heeft tegen alle adviezen in gekozen voor de werkgroepen. Studenten vinden dat blijkens de enquête niet zo leuk, maar een aantal mensen heeft een bepaalde visie en zet die door. Ik wil het best proberen, hoor, maar weet de uitkomst al. Eerlijk gezegd zie ik er niet zoveel in, de respons is heel gering en de colleges, zoals ik die gaf, werken goed". Wijzend op ons: "Jullie hebben dat meege maakt en kunnen kosten calculeren".

"Een proefschrift, neen, ik ben nooit gepromoveerd. Had het te druk met mijn werk. Daarnaast, er was één hoogleraar, bij wie ik het graag had willen doen, dat was Hennipman; die was zeer precies, eiste veel literatuurstudie en daar kon ik de extra-energie niet voor opbrengen. Ik heb het nooit echt betreurd, want ik publiceert genoeg".

Over het rapport van de onderzoekscommissie, dat verschenen is en nogal kritisch staat ten opzichte van het geringe aantal publicaties in de vakgroep bedrijfseconomie, wil van der Zijpp niet zoveel kwijt,

Hij vindt het onderscheid, dat de commissie aanbrengt, nogal onbegrijpelijk. Het totaal aantal publicaties is volgens hem veel groter, dan in het rapport vermeld wordt. De vakgroep bedrijfseconomie heeft er dan ook een boze brief over naar de commissie gestuurd, die onder leiding van Prof. Driehuis dit onderzoek verricht heeft. Van der Zijpp: "Ik wil wel eens zien, of de notoire nulpubliceerders, zoals Driehuis ze noemt, ook in onze vakgroep voorkomen". Zelf zegt hij dik boven het gemiddelde te zitten.

Over het onderzoeksbudget: "Daar weet ik helemaal niets van, ik betaal mijn studiereizen allemaal zelf, van mijn inkomen kan dat wel af. Als ik archeoloog was en een karavaan zou moeten uitrusten om de woestijn in te gaan, dan ging dat niet. Maar bij ons zit je meestal in een hotel, bezoekt af en toe congressen en onderhoudt vooral contacten met collega's".

Eén van zijn ambities is, dat zijn leerlingen het ver schoppen. "Ik meen een bepaalde visie te hebben op de aanpak van bedrijfsproblemen en probeer deze over te dragen op mijn leerlingen, die deze visie dan weer verder uitdragen. Ik ben nog te kort hoogleraar om nu al resultaten te zien. Maar uiteindelijk, wat heb ik er dan nog aan gedaan? Niks natuurlijk! In de praktijk moeten ze het leren. Als hoogleraar kun je hoogstens een duw in de goede richting geven".

Van der Zijpp's visie behelst primair een kwantitatieve gerichtheid, 'niet al dat gepraat'. Iets moet in cijfers uitgedrukt worden, men moet verstand hebben van boekhouden en handelsrekenen, dát is de kern van de zaak. Anderzijds mag de kwantitatieve aanpak niet al te ingewikkeld zijn. Binnen het vak is een kentering merkbaar: men komt terug van de zienswijze, dat het steeds ingewikkelder maken van modellen de voortgang van het vak zou bevorderen. Essentieel vindt hij, dat uitgaan wordt van een

pakket aan basiskennis en dit vervolgens enigermate te ontwikkelen. Studenten raadt hij af, al te gecompliceerd bezig te zijn.

"Neem bijvoorbeeld de olie-industrie, bereken de kostprijs maar in Arabië en in de Noordzee. Die hangt af van de vermogenskosten, de lonen, de exploratiekosten enzovoorts. Daar is een heel vraagstuk van te maken, zonder direkt integralen en matrix-algebra te gebruiken

"Breng dus alles maar tot de kern terug en gebruik je gezonde boerenverstand. Ik denk, dat in de bedrijfseconomie - in de algemene economie weet ik het niet zo precies - een grote vakkennis nodig is. Als ik na zo'n 26 jaar economie achterom kijk, zeg ik, het vak is eigenlijk niet zoveel. Maar om je verstand te kunnen laten werken, heb je wel degelijk die opleiding nodig. Je moet de vraagstukken gemaakt hebben".

De Nederlandse ondernemingen doen het, door de bank genomen', naar zijn mening niet zo slecht. Dat de organisatiestructuur verouderd zou zijn, is een 'sweeping statement', net zo iets, wanneer een generaal zegt, 'het Nederlandse leger deugt niet, of juist wel'. "Wat is dat eigenlijk voor een uitspraak? Ondernemingen hebben behoefte aan mensen, aan studenten, die iets kunnen en niet alleen iets weten. Als de studenten bij mij vandaan komen, - en ik heb de pretentie, dat ik de mensen leer, hoe ze iets moeten aanpakken - dan kunnen ze iets. Studenten, die mijn vak niet volgen, zullen ongetwijfeld an-

dere dingen waardevol vinden. Indertijd heb ik zelf het minimum aan bedrijfseconomie gedaan".

Interne organisatie acht hij uiterst belangrijk, maar "het zou mijn vak niet zijn; ik zou niet weten, hoe ik dat zou moeten geven. Het is van groot belang die theorieën te bestuderen, maar zelf geef ik liever kwantitatieve dingen". In het algemeen gesproken houdt hij niet van 'al dat gepraat'. Wat er op de sociale faculteiten gedaan wordt, vindt hij 'niet grijpbaar', ligt hem niet.

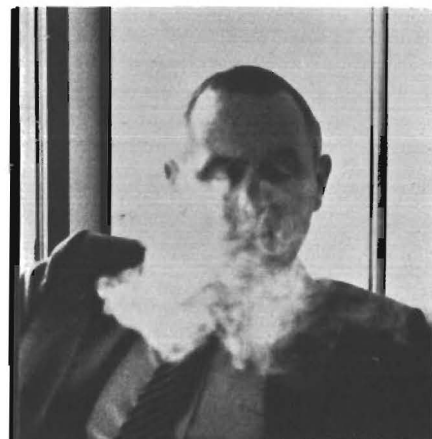

"Ik heb sterk de indruk, dat er op die faculteiten veel literatuur is met weinig inhoud. Maar het is mijn onderwerp niet en het kan me ook niet schelen. Maar ik meen de studenten te moeten waarschuwen voor al dat gepraat, hoewel ik de indruk heb, dat de overdreven aandacht voor sociaal-psychologische factoren zijn tijd gehad heeft".

Binnen de faculteit heerst de mening, dat de slagingspercentages voor bedrijfs-calculation en -planning zeer hoog zouden zijn. Van der Zijpp bewijst met snel opgedoken tabellen het tegendeel: Tussen september 1978 en september 1979 werden er 21 mensen afgewezen voor het tentamen doktoraal klein, dit op een totaal van 65 kandidaten. De oorzaak kan gedeeltelijk gelegen zijn in het feit, dat er schriftelijk getentamineerd wordt. Het vak leent zich minder goed voor een mondeling. De opvatting, dat het doktoraal klein weinig uitgebreider is dan het kandidaats, vindt hij wel juist, maar past wel in zijn filo-

sophie over kernachtige vakkennis: "Als je ziet, hoeveel er zakken, dan lijkt mijn aanpak niet onjuist. Het verwerven van vakkennis is net zoals het zagen voor een timmerman. Het is zo te zeggen, wat zagen is en je kunt ook zo zagen. Maar een jongen op een ambachtsschool moet, als het goed is, vier jaar zagen. Je ziet het verschil dan ook tussen een timmerman en mij. Bij mij lelijke randen en scheef, terwijl een timmerman er gladjes doorheen gaat. Zo is het ook met bedrijfseconomie: pas als je 1000 planken hebt doorgezaagd, kun je het".

Studenten denken volgens van der Zijpp te vaak, dat na hun studie de verdere ontwikkeling ophoudt. Hij vindt

dat pertinent onjuist en wijst op de 'éducation permanente': "als je een vent van mijn leeftijd, zo 44, 45 jaar zou vragen, wat hij nu is en kan, dan zou het zielig zijn, als hij zou zeggen, dat hij het meeste op de universiteit geleerd had".

Krijgen de studenten bij bedrijfsplanning de problemen niet te zeer voorgeschoteld? Met andere woorden, leren ze wel het probleem te onderkennen, te localiseren, vóórdat wordt overgegaan tot een bepaalde aanpak daarvan? Van der Zijpp wijst desgevraagd op de cases van de Harvard Business School en toont ons, hoe dat in zijn werk gaat: "Ik zeg dan tegen de studenten, lees dat maar eens en stel je voor, dat ik een oude directeur ben van

die betreffende onderneming - ik ben toch al een ouwe zak, zo langzamerhand - en dat je zelf de management-consultant bent. Geef je visie en adviseer ".

Kijkend naar Frans en Duitsers vindt en voelt hij zich niet vormelijk: "Bij die mensen komt het erg aan op stijl, in Nederland veel minder. Ik zou willen, dat de stijl wat meer in acht genomen werd ". Hij doelt op het bekvechten in de vergaderingen. Veelal discussieert men op de universaliteit niet alleen probleemgericht, maar ook 'op de man'. Hij heeft een afkeer van al dat geharrewar. " Neem de Faculteitsraad, men gedraagt zich daar, alsof men in het parlement zit: microfoon grijpen, meneer de voorzitter, moties, tegenmoties, stemverklaringen en meer van die onzin. Het lijkt wel een parlement van een mini-staatje in plaats van een bestuursorgaan van een heel klein bedrijf met 100 medewerkers en 2000 klanten. Ik zou niet graag in zo'n raad zitten. Ik denk: gelukkig maar, dat men mij ook niet wil hebben, ik ben daar zéér ongeschikt voor, ik ben meer een zakenmannetje ".

Een universiteit moet zijns inziens meer bedrijfsmatig gerund worden, met de mogelijkheid, maar dat behoeft nog niet eens, om mensen aan te pakken. Van der Zijpp vindt alles te zeer gericht op zaken als inspraak. " Ik vraag een student altijd, wat hij bestuderen wil voor het tentamen en zowat iedereen zegt dan: zeg het maar. Uiteindelijk komt een student om wat te leren ".

Er dient naar zijn mening wel een regeling te zijn om willekeur en een te grote autonomie van de hogleraar tegen te gaan en uit te sluiten. Hij ziet ook duidelijk verbeteringen met vroeger, toen het nergens naar leek: " Er was er een, daar was van bekend, dat, wanneer hij 10 tentamens op een dag afnam, alle 10 studenten zakten, omdat toevallig de pet scheef stond ".

Maar " als dat met de studenten in de vakgroepen allemaal te gek wordt, dan ga ik niet meer naar de vergadering ". Al die bestuurlijke 'rim-ram' vindt hij een beetje onzin. Dat er iets moet zijn, staat voor hem vast, maar vooral 'dat uitgebreide gepraat ' en het onderlinge wantrouwen staat hem tegen. Over universitaire zaken behoeven nauwelijks of geen besluiten te vallen: " Als ik produktieleider ben en het produktieproces uit de hand zie lopen, dan kan ik een tijdje niets doen, maar op een gegeven moment moet ik ingrijpen. Hier is het meestal zo, dat, als je niks doet, alles gewoon door gaat. De salarissen worden toch allemaal door Den Haag betaald ".

Van politiek op de faculteit moet hij niets hebben. Wanneer we de Faculteitsraadverkiezingen aankaarten, schudt hij niet-begrijpend zijn hoofd. De afkortingen E.F.B. e, PvdE zeggen hem niets. Hij meent, dat het dwaas is om voor de faculteitverkiezingen te houden op basis van links en rechts. " Waar gaat het nou over ? Juist ja, over onderwijs en onderzoek ! Hoe kun je daar nu links of rechts in zijn ?"

En landelijk gezien ? " Ik zou niet weten, waarop te stemmen. Ik stem altijd wel, ja, je moet wel, je stemt vanzelf. Maar ik kan me met geen enkele bestaande partij verenigen. Dus, ja ik stem dan wel en soms denk ik, misschien moet je wel D'66 stemmen, maar daar twijfel ik dan weer heel ernstig aan. Het CDA valt voor mij weg, omdat ik niet religieus ben. PvdA heb ik wel eens gestemd en ook wel eens VVD. Ik ben het met geen van tweeën eens: de PvdA vind ik te rommelig en de VVD te conservatief. Ben ik nou links of ben ik nou rechts ?"

" Het huidige kabinetsbeleid ? Daar deugt niks van ! Het interesseert me als iedere

staatsburger. Ik zou geen andere oplossing weten en denk, dat een andere regering niet veel anders zou handelen. De huidige lijn zal wel omgebogen worden, net als in een bedrijf, dat slecht draait ".

De 2 miljard voor het bedrijfsleven zetten, denkt hij, geen zoden aan de dijk, omdat het overheidsbeleid geen invloed op de investeringen heeft. Wel ziet hij de bedrijven nu en dan profiteren van overheidsmaatregelen, en dan is het een cadeautje.

" Keynes zei al: mensen bouwen geen fabrieken, omdat de rentestand gunstig is ".

NdB en BB
foto's: HS

Naschrift:
Wanneer de cassetterecorder al lang is uitgeschakeld en we nog wat nakaarten, merken wij op, dat de economische faculteit toch echt wel een mannenmaatschappijtje is, met veel te weinig vrouwen. Van der Zijpp zegt daarop heel ad rem: "Oh, dat kan me niet zoveel schelen, ze zitten toch alleen maar in de zaal ".

<< • >>

Elke bedrijfseconoom m/v zou de kansen bij Unilever eens moeten bekijken

Want die zijn er te over. Zowel op financieel-economisch gebied als in de marketing-sector. Begrijpelijk. Unilever is een zeer gevarieerd bedrijf met een sterk doorgevoerd decentralisatiebeleid. Dat geeft ruimte aan management op verschillend gebied bij een groot aantal zelfstandige werkmaatschappijen.

Voor bedrijfseconomen betekent dat: levendig en afwisselend werk in een dynamisch, soepel ondernemersklimaat; met een (snel) groeiende zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

Financieel-economische sector

De mogelijkheden in de financieel-economische sfeer zijn bij Unilever ruim en aantrekkelijk. In de eerste plaats bestaat er door decentralisatie een grote verscheidenheid van functies op het hoofdkantoor en bij de werkmaatschappijen. Daarnaast brengt het grote aantal produkten differentiatie in problemen, werkklimaat en beleid.

Uw functie bij een Unilever werkmaatschappij omvat intensief contact met een aantal bedrijfssectoren. U krijgt te maken met productie-, marketing- en verkoopprocessen die bedrijfseconomische ondersteuning vragen. Al heel spoedig verwacht men van u een bijdrage in formulering en uitvoering van het beleid.

Ook de afdeling Interne Accountantscontrole blijkt vaak een platform voor verdere ontplooiing. Het contact met de grote verscheidenheid aan Unilever bedrijven resulteert niet alleen in een afwisselende job waarin controle en advies elkaar aanvullen, maar verschaft u tevens de ervaring die bij Unilever ook voor toekomstige functies bijzonder wordt gewaardeerd. Het volgen van een postdoctorale accountancy-opleiding is voor alle hierboven genoemde functies noodzakelijk.

Marketing sector

Van het totale pakket merkartikelen in Nederland neemt Unilever een fors deel voor zijn rekening. U vindt daarin overwegend bekende namen zoals b.v. Blue Band, Becel, Omo, All, Iglo, Unox en Calvé. Marktleiders vaak, die hun plaats in de winkels snel verruilen voor gebruik in het huishouden.

Om de produkten op hun ievensweg adequaat te kunnen begeleiden, beschikt elke werkmaatschappij over een hooggekwalificeerd marketing-apparaat, waarin alle activiteiten rond de produkten gecoördineerd, begeleid en bijgesteld worden, vanaf de fase voor introductie tot en met de consumptie.

Mocht u een marketingfunctie bij een van onze ondernemingen ambiëren, dan krijgt u een bijzonder boeiende job.

U bent dan namelijk betrokken bij het concipiëren en uitvoeren van beleidsplannen, die de levensloop van een produkt bepalen. U werkt daarbij nauw samen met onder andere produktontwikkeling, productie, verkoop, marktonderzoek, het reclamebureau en de bedrijfseconomische afdeling. Naast de uiterst belangrijke „training on the job” is er een uitstekende eigen marketopleiding in de vorm van seminars om u voor de specifieke kanten van uw functie te bekwamen.

Als deze korte schetsen uw belangstelling wekten en u uzelf in een beleidsuitvoerende en beleidsformulerende functie bij Unilever ziet zitten, als u bovendien de mogelijkheid van afwisseling van functie en standplaats aantrekkelijk vindt dan willen wij u graag ontmoeten. Oriënterend wederzijds en uiteraard geheel vrijblijvend.

Een afspraak voor een gesprek maakt u met (voor de financieel-economische sector) de heer R. Staal, telefoonnummer 010 - 644240; (voor de marketingsector) de heer K. de Boer, telefoonnummer 010 - 644248.

Unilever omvat een indrukwekkend aantal werkmaatschappijen. In 75 landen staan haar medewerkers midden in het dynamische marktgebeuren van alledag. Dit biedt de goede manager hoogst interessante kansen in een veelzijdig concern. Indien u behoefte heeft om geïnformeerd te worden over andere mogelijkheden bij Unilever, dan kunt u vanzelfsprekend eveneens contact opnemen. Belt u dan: 010 - 644232.

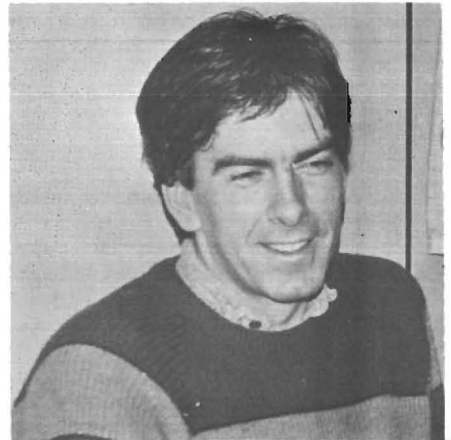
 Unilever

VIERDE MAANDAG VAN SEPTEMBER

Bestek 81 wordt niet eens meer afgewassen.

De vraag rijst, wat de volgende martelwerktuigen zullen zijn, waarmee de regering onze zieke economie te lijf wil gaan; belangrijker nog, wat het resultaat zal zijn. Misschien wordt het zoiets als in het Engeland van Toverkol-Thatcher, waar de ingreep geslaagd, maar de economie overleden.

De Miljoenennota en de macro-economische verkenningen (mev) verschijnen jaarlijks op de derde dinsdag van september. De maandag daarna worden ze op onze faculteit besproken en bediscussieerd. Ooit zal dat een derde maandag van september zijn. Dit jaar waren Prof. Goedhart en Prof. Sidré (Erasmus Rotterdam) uitgenodigd om respectievelijk de Miljoenennota en de mev toe te lichten. Voor een forumdiscussie over beide waren bovendien Bomhoff (Erasmus), Driehuis en Reuten (beiden vakgroep macro-economie) uitgenodigd.

Drs. Wim A. Hafkamp is wetenschappelijk medewerker Wiskunde en Statistiek. Hij schrijft jaarlijks over de forumdiscussie. Met Drs. Geert A. Reuten schreef hij 'Investeren en werkloosheid'.

Goedhart en de collectieve ziekte.

Het is een jubileum voordracht voor Goedhart, want het is de 30ste keer dat hij op zo'n manier de miljoenennota bespreekt. Hij pakt dan ook meteen flink uit door een onderwerp bij de kop te pakken dat volgens hem nauwelijks aandacht heeft gekregen in de media. "Het ziekteproces in de collectieve sektor duurt nog steeds voort en blijft nog even voortduren" zegt Goedhart. Volgens hem is de uit heffingen bekostigde collectieve sektor al sinds het begin van de jaren 60 onderhevig aan een koortsachtige scheefgroei die aan het welzijn van onze samenleving allerminst ten goede is gekomen. "De economische verstoringen die sinds 1973 steeds manifester en structureler worden, zowel internationaal als nationaal, hebben het ziekte proces verergerd. Ondanks allerlei pogingen zijn de ziektekiemen geenzins uitgeroeid; als bovendien de vrije groei van het reële nationale inkomen tot nul procent dreigt te zakken dan nemen de ziektesymptomen van onze economie welhaast groteske vormen aan!" Hij zet deze woorden kracht bij door te wijzen op de situatie dat Nederland ondanks

groeïende buitenlandse aardgasopbrengsten een groot tekort op de betalingsbalans heeft, en dat ons land bij een achterblijvende concurrentiepositie er verder stijgende werkloosheid te maken heeft met een sterk achterblijvende werkwilligheid.

PITTIG

Goedhart merkt op dat West-Duitsland zijn collectieve sektor in de hand houdt en veel steviger in de stormen staat, ook al zien volgens hem de Duitse bisschoppen dit niet in. Ook Japan houdt zich volgens Goedhart op de been, maar daar heerst een zeer uitzonderlijk arbeidsethos.

Op een pittige zeer uitdagende manier trekt Goedhart verder van leer tegen de "Voorzienings-technische scheefgroei" in de collectieve sektor. De oorzaken van deze scheefgroei zijn:

a) Verslaving aan prijssubsidies door gewinning: gewinning aan lage huurquotes, lage ziektekosten-

verzekering, lage prijzen voor culturele voorzieningen, etc. Ambtenaren hebben te weinig de afweging van marktvoorziening van goederen en diensten tegen collectieve voorziening gemaakt, door aardgas euforie en eigenbelang.

b) De overvloed van koppelingsmechanismen: lonen en uitkeringen aan prijzen, deels gepaard gaande met een ingebouwd "perpetuum mobile", koppelingen die de scheefgroei tot macro-economische scheefgroei maken.

Als voorwaarde voor sanering van deze scheefgroei ziet Goedhart twee aansluitende maatregelen:

1. beleidombuiging naar profijtbeginself: kiezen voor prijzen ipv belastingen als bekostigingsmiddel, als daar goede motieven voor zijn.
2. volumebeleid inzake de sociale zekerheidsrechten; ook aan die zijde kunnen de collectieve sektor en de arbeidsmarkt aan een genezingsproces worden onderworpen.

Hij gaat vooral in op de veronderstelde werkgelegenheids- en inkomenseffekten van de eerste maatregel. Voorzover die er zijn is er volgens hem sprake van "reculer pour mieux sauter"; Een tijdelijke matiging om daarna deste sterker door te gaan.

Tegen het licht van de huidige beroerde situatie van ons land vindt Goedhart de beleidsvoornemens van de regering niet eens zo slecht. Hij noemt: -Prioriteit voor het herstel van de concurrentie positie en de investeringen; en daardoor van de werkgelegenheid. Dit gebeurt door inkomensmatiging en verlichting van de financiële positie van het bedrijfsleven.

-Terugdringen van het financieringstekort naar 4%; dat gebeurt in stapjes, de regering heeft het tekort van 6% naar 5,25% gebracht.

-Geen bestedingsimpulsen; want dat kunnen we ons niet veroorloven.

-Gericht pakket ter stimulering van de bouw en arbeidsmarkt (650 milj.)

-Begrotingsombuiging van 3.1 miljard. De ambtenarensalarissen moeten 800 milj. inkrimpen. Bij overleg hierover haakt een deel van de partners al af, wat de voortgang van het overleg alleen maar ten goede kan komen.

-Terugtrekken rijksbijdrage sociale verzekeringen.

-Afzien van veranderingen in loon- en inkomstenbelastingen.

-Het overleg met de sociale partners over inkomensmatiging. Voor ieder procent matiging op de geschatte 8% nominale loonstijging biedt het kabinet een half miljard belastingverlichting aan.

De korte termijn maatregelen ziet Goedhart echter als prelude op toekomstige ombuigingen. Het kabinet heeft een aantal van die ombuigingen al aangekondigd, maar Goedhart vindt het wel jammer dat die aankondigingen zo laat komt en dat eigenlijk alles doorgeschoven wordt naar het volgende kabinet.

Het gaat hem vooral om:

-sterke beperking van het volume overheidsdiensten en een veel algemenere toepassing van het profijtbeginsel.

-het meer betrekken van de lagere overheden in het begrotingsbeleid; er zijn wel 532 specifieke uitkeringregelingen van de overheid aan de gemeenten.

-de vormgeving, waarbij een trendmatig begrotingsbeleid met een meerjarig rekenkader nodig is. Meerjarenramingen op zich geven een neerwaartse flexibiliteit zodat ramingen door individuele ministers als afspraken gezien gaan worden. Men moet dus, nog steeds volgens Goedhart, naar prognoses waaraan individuele ministers geen rechten kunnen ontlenen.

Goedhart's conclusies komen er in het kort op neer dat het korte termijn perspectief somber is, dat het financieringstekort van de overheid te groot blijft en dat men aan het ombuigen in de collectieve sektor nog niet toegekomen is.

RECYCLING

Goedhart vertelt eigenlijk twee verhalen. In het eerste verhaal is de scheefgegroeide sektor de bron van alle ellende waarin onze economie verzeild is geraakt. In het tweede verhaal treedt de regering "niet eens onbevredigend" op in een economische situatie die gekenmerkt wordt door het verslechteren van de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven, het gebrek aan "recycling van de olie-dollars", de plotselinge verdubbeling van de energieprijzen, de stijgende inflatie en, uit het eerste verhaal, een te snel groeiende collectieve sektor. Het is jammer dat Goedhart het in zijn eerste verhaal bij oppervlakkige beweringen laat. Ik zou bijvoorbeeld wel aangevoeld willen zien dat men in Nederland gewend is aan te lage huurquoten (misschien weigeren wel te wennen aan de hebbzucht van projectontwikkelaars, onroerendgoed speculanten en huisjesmelkers). Ook zou ik wel eens aangevoeld willen zien dat er te veel "gewone" medische zorg wordt bekostigd uit collectieve premies.

Verder is Goedhart's opmerking dat we in Nederland te maken hebben met een achterblijvende werkwillegheid een kortzichtige kreet, die tot de analyse van de arbeidsmarktproblemen niets bijdraagt.

Het is ook jammer dat Goedhart in zijn tweede verhaal niet aan geeft hoe een 'reculer' tot een 'mieux sauter' leidt. Volgens mij blijft het gewoon bij 'reculer' en komt er van 'sauter' niets terecht, laat staan van 'mieux sauter'. Het is maar de vraag of inkomensmatiging wel tot winstherstel leidt. Winstherstel in het algemeen, via belastingaftrek en WIR-premies, komt voor een groot deel daar terecht, waar het niet nodig is: bij binnenlandse niet-internationaal concurrerende bedrijven. Denk aan het bank- en verzekeringswezen; Waarom moet er 12% WIR-premie gegeven worden voor bijvoorbeeld de oprichting van een Weilandwinkel? Dat is concurrentievervalsing waarbij meer problemen gecreeerd worden dan er opgelost worden. Voorzover de "steun" wel bij internationaal concurrerende bedrijven terecht komt is het nog maar de vraag of daar de concurrentiepositie verbetert. In Engeland ook een semi-OPEC-land, is men al jaren lang aan het 'reculer'. Nu, onder Thatcher, wordt het eindelijk 'sauter', maar helaas 'en arrière'.

De polyinterpretabele wereld van Sidré

Sidré begint zijn voordracht met een klein college macro aan de hand van de nieuwe mev. Hij behandelt storingsinvloeden in en de specificatie van macro-relaties, benadrukt dat er alternatieve beschrijvingen van de wereld mogelijk zijn. "De wereld is polyinterpretabel" zal hij nog enige malen herhalen. Sidré laat door een voorbeeld zien hoe een beleidsvoorbereidend stuk als de mev invloed kan uitoefenen, alleen al door de stijl van presenteren.

Vervolgens besteedt hij vrij veel aandacht aan de tabel die volgens hem de belangrijkste is in de mev: de confrontatie van middelen en bestedingen. Hij laat de studenten zien hoe een aantal macro-economische sleutelvariabelen daaruit afgeleid kunnen worden. Gelukkig is Goedhart nog op het podium om hem enig cijfermatig commentaar te geven.

Reële loonvoet, arbeidsproductiviteit, loonkosten per eenheid product, ruilvoet en arbeidsinkomensquote zet hij helder op het bord.

Het meest interessant is hij in zijn voordracht als hij ingaat op de oorzaken van de werkgelegenheidsmalaise. Hij behandelt drie mogelijke oorzaken en probeert hun plausibiliteit na te gaan:

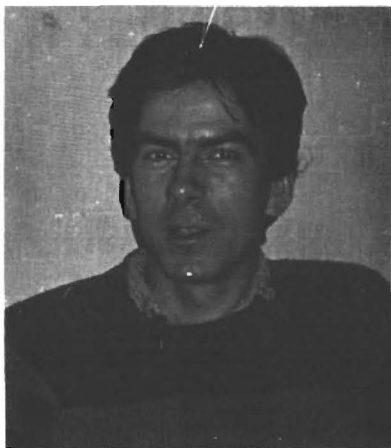
- a) gebrek aan bestedingen
- b) significante veranderingen in het niveau en de samenstelling van het arbeidsaanbod:
 - . het toenemend aantal gehuwde vrouwen dat zich op de arbeidsmarkt aanbiedt,
 - . de constant wordende, of zelfs dalende participatie van jongeren in het onderwijs.
- c) beperking van de aanwendbaarheid van factorinputs als energie, grondstoffen, etc.

Als mogelijke oorzaken voor

- a) voert hij aan:
 1. restrikties op expansieve politiek doordat men bang is voor inflatie, omdat men betalingsbalansevenwicht wil en omdat men de groei der overheidsuitgaven wil remmen.
 2. een gebrek aan finale vraag, dat langs vier wegen onderzocht kan worden:
 - . de olielanden houden ca. 180 miljard dollar achter, waardoor de wereldhandel slap wordt en de conjuncturele inzakking volgt. Op dit punt is Sidré van mening dat Nederland allang z'n export pakket had moeten verbreden en dat gericht beleid op dit terrein er allang had moeten zijn.
 - . een tegenvallende export door een te harde gulden
 - . teruglopende binnenlandse bestedingen doordat de investeringen afnemen, die

op hun beurt weer aflopen door dalende bezettingsgraad.

Met Joan Robinson denkt hij dat het misschien "animal spirits" zijn die de investeringen bepalen. Het ORB laat echter zien dat er 4,5 miljard minder geïnvesteerd wordt in transportmiddelen, terwijl de investeringen in gebouwen dalen door veranderingen in de WIR. De bezettingsgraden zijn de schuld toch niet volgens Sidré. De stijgende a.i.q. is het ook niet; die hangt af van de loonvoet, de arbeidsproductiviteit en de ruilvoetwinst. het volume van de overheidsinvesteringen loopt terug, maar dat duidt niet zonder meer op achterblijvende investeringen.

In het algemeen, vindt Sidré, is er eerder een vraagoverschot dan een tekort aan vraag. Hij haalt hier Douben aan die vindt dat er overconsumptie optreedt, die gefinancierd wordt uit aardgasbaten, en voegt er onmiddellijk aan toe dat de wereld polyinterpretabel is.

Voor b) heeft Sidré berekend dat de komende tien jaar het arbeidsaanbod uitgebreid zal worden met jaarlijks ca. 40.000 mannen en ca. 16.000 vrouwen. Om dit aanbod op te kunnen vangen moet de werkgelegenheid met gemiddeld 1% per jaar stijgen. Dat betekent echter dat de productie van de bedrijven met 3 à 4% zal moeten stijgen, bij een stijging van de arbeidsproductiviteit met ca. 2% en

een stijging van de overheidsproductie met ca. 2%. Die 3 à 4% productiestijging bij bedrijven zal echter vooral bij de industrie gerealiseerd moeten worden. Dat betekent een 4½% produktiestijging daar. Daarvoor is een 7 à 8% stijging van de wereldhandel nodig. Sidré concludeert hieruit dat Nederland z'n aandeel in de wereldhandel zal moeten vergroten. Daarvoor is volgens hem allereerst inkomensmatiging nodig.

Sidré is kort over de beperkte aanwendbaarheid van factorinputs. Hij ziet (nog) geen fysieke dwang tot werkloosheid door energie schaarste. De dalende investeringsquote, waarbij nieuwe investeringen ook nog ten dele gericht zijn op humanisering van de arbeid, milieukwaliteit en veiligheid hebben volgens hem wel invloed.

Aan het eind van zijn voordracht is er nog een korte schermutseling met Van den Doel. De laatste herhaalt dat er internationaal sprake is van een Keynesiaanse inzinking en nationaal van een overbeste ding in het kader van de economie van de onbetaalde rekening. Sidré zegt dat hij vooral bij de eerste van Van den Doel's twee observaties vraagtekens heeft willen zetten.

Tot een werkelijke discussie komt het niet, omdat de zaal al bezig is z'n zwaar knorrende magen naar de kantine te dringen.

FORUM-DISKUSSIE

Vlak voor de aanvang gaan ze nog even bij Folia op de foto: senior en junior, Goedhart en Driehuis. Goedhart is forumvoorzitter; hij geeft Driehuis als eerste de kans om zijn stellingen toe te lichten. Een stelling die samen met de stellingen van de andere forumleden in de middagpauze aan het publiek was uitgereikt.

Driehuis' betoog komt erop neer dat het een droevige zaak is dat de regering eigenlijk niets bijdraagt aan de oplossing van de serieuze economische problemen waarmee ons land te kampen heeft. Er is volgens hem geen enkele aanzet tot een gericht beleid voor verbetering van de exportpositie of de arbeidsmarkt.

Hij realiseert zich dat de regering er niets aan kan doen dat de wereldhandel inzakt, maar later daarop volgt dat de regering iets zou kunnen doen aan de vergroting van het Nederlands aandeel. De Nederlandse exportprijzen zijn volgens Driehuis minder gestegen dan die van de concurrenten, terwijl de Ned. exportpositie niet verbeterd is. Loonmatiging heeft in zijn visie tot nu toe nog niet geleid tot verbetering van de exportpositie. Driehuis ziet een vicieuze cirkel, die als de bliksem doorbroken moet worden: de regering doet niets. De conjuncturele problemen moeten internationaal aangepakt worden, stelt hij tenslotte: de regering doet niets.

Bomhoff roert zijn stellingen pas tegen het eind van de discussie aan. Hij begint als monetair econoom en zegt dan dat het publiek zijn verhaal ook van Klant zou kunnen horen. Klant protesteert heftig. Hij gaat verder met Driehuis en Reuten te wijzen op de verschillen tussen de depressie van de jaren dertig en de recessie waarin we nu terecht gekomen zijn. Als oorzaak van de grote depressie noemt hij de beurscrash van 1929 en de daarop volgende inzakkende vraag en dalende prijzen. Als oorzaak van de huidige recessie voert hij de plotselinge olieprijsstijgingen aan; hij zegt dat er meer oorzaken zijn maar noemt ze niet. De oorzaken zijn nu anders, zodat de oplossingen ook in een andere richting gezocht moeten worden. Bomhoff laat zien dat een conjunctureel programma op de korte termijn weliswaar leidt tot een vergroting van de geproduceerde hoeveelheden ipv tot verhoging van de prijzen, maar dat op langere termijn de inflatie sterk aanzwelt en de economische groei achter-

blijft. Onderzoek in Italië en Engeland heeft dat volgens hem uitgewezen. Hij noemt een conjunctureel programma een truc, waar de mensen op den duur niet meer intrappen. „Het is onzin om Keynes uit zijn graf te roepen en iets voor te stellen dat niet meer werkt; iedereen kent de gevolgen voor premiedruk en belastingen”.

STAGNATIE

Reuten begint met een reactie op Bomhoff's eerste opmerkingen. De beste bewering over conjunctuur- en structuurtheorie is volgens hem dat er geen enkel soort regelmaat in de economie is. Reuten zelf gaat liever uit van de overeenkomsten tussen stagnatie perioden. De regeringpolitiek is huishoudboekjes politiek die geen rekening houdt met de interacties tussen bedrijven onderling en tussen aanbod en vraag. Keynes noemde het orthodoxe politiek.

Het huidige 'deelbeleid' leidt tot een harde gulden en lage inflatie (Nederlandse Bank). De prioriteiten moeten volgens hem als volgt gesteld worden:

1. Werkloosheidsbestrijding
2. handhaving van de koopkracht voor de lage inkomens.
3. handhaving sociale voorzieningen.

Andere traditionele doelstellingen van economische politiek moeten daarvan afhankelijk gemaakt worden volgens Reuten.

De kern van Reuten's stellingen is dat er een structurele bestedingpolitiek moet komen voor handhaving van de werkgelegenheid, zodat internationale fluctuaties gecompenseerd worden door een daarop gericht overheidsbeleid. Een voorbeeld: het werkgelegenheidseffekt van een terugvallende export moet gecompenseerd worden door een 8% volume stijging van de overheids bestedingen. Bomhoff interrumpeert om te vragen wat er vanaf één jaar na Reuten's voorgestelde maatregel gebeurt. Driehuis voegt eraan toe dat de maatregel voor een jaar bedoeld is.

Reuten gaat echter eerst nog even in op twee restricties die allerwegen aangevoerd zullen worden:

1. het oplopen van het financierings tekort; op dit punt, vindt Reuten, houdt men onvoldoende rekening met endogene toename van het financieringstekort als gevolg van de toename van de werkloosheid, een relatieve daling van het nationaal inkomen en dalende belastingopbrengsten. Hij schat het effect van een bestedingsmaatregel op 1.7 miljard belastingopbrengsten, 35000 werklozen minder en 0.6 miljard minder uitgaven voor sociale verzekeringen.
2. het oplopen van het tekort op de betalingsbalans. De OECD wijst erop dat de westerse landen de betalingsbalans tekorten die het gevolg zijn van de internationale recessie moeten accepteren om een verergering van de situatie tegen te gaan. Het Nederlandse aandeel in die tekorten zou dan ca. 3.5 miljard moeten zijn. Dat zou volgens Reuten een minimum moeten zijn wegens appreciatie van de grond- en deviezen voorraad.

Goedhart merkt hier op dat Reuten in zijn goedhartigheid al drie punten behandeld heeft: Keynesiaanse politiek, prioriteiten van economische politiek en zijn eigen stellingen. Hij laat Sidré van wal steken.

Sidré, zonder eigen stellingen, begint met de conclusie van Driehuis dat loonmatiging niet tot een toename van de export geleid heeft. Hij vindt dat een erg boude conclusie; loonmatiging alleen is volgens S Sidré niet voldoende.

Ook Bomhoff doet het verkeerd volgens Sidré. Bomhoff heeft het alsmat over 'trucs', 'kachel opstoken', 'niet te vaak doen' en zo. Het lijkt wel of Bomhoff als gedragsregel neemt: „You can fool people some of the time, but not all of the people all of the time”. Lincoln moet zich in zijn graf omgedraaid hebben.

Vervolgens valt Sidré zwaar uit tegen Reuten. Hij is gechoqueerd door Reuten's prioriteitstelling: werkloosheid. "Wat vindt Reuten van democratisering, milieubehoud en ontwikkelingshulp. Wat zijn de trade-offs. Daar moet Reuten iets over zeggen", roept Sidré.

Daar krijgt Reuten echter geen kans voor. Driehuis probeert Bomhoff een lesje Keynesiaanse economie te geven. Keynes is volgens Driehuis meer dan alleen maar geld in de economie pompen. Conjunctuur politiek kan in zijn opvatting een belangrijke betekenis hebben voor structuurpolitiek. De sektorstructuur kan verbeterd worden en uiteraard moet de financiering van een conjunctuur-programma duidelijk zijn. Volgens Driehuis wil Bomhoff dat het marktmechanisme gewoon zijn gang gaat zoals bij Thatcher in Engeland. Hier valt Bomhoff boos in:

"Waarom niet Pinochet, in Chili?", maar Driehuis' wereld is klein:

"Ik ben niet zo goed in aardrijkskunde, nooit verder geweest dan Antwerpen".

Tijd voor een vraag uit de zaal vindt Goedhart. De vraagsteller wil weten of Bomhoff vindt dat er structurele economische problemen zijn. Bomhoff vindt dat een klein deel van de terugval in de Nederlandse export daaruit verklaart kan worden. Hij vindt verder dat het bedrijfsleven geen behoefte heeft aan een gericht beleid. De werkgevers willen het niet. De ambtenaren kunnen niet beter dan andere mensen de vraag naar het exportpakket voorstellen en het bedrijfsleven kan zelf wel uitmaken waarin het investeert. Driehuis mompelt echter hard genoeg: "Als je die slappe hap z'n gang laat gaan komt er ook niets van".

Goedhart grijpt in en constateert dat de heren het er kennelijk over eens zijn dat er een probleem ligt.

Driehuis beaamt: "Daar moet je dan economie voor gestuurd hebben". En Bomhoff gaat door: "De overheid is niet eens in staat z'n eigen vraag naar investeringsgoederen te voorstellen. Denk aan de sluiting van Werkspoor en de huidige vraag van de NS naar materieel".

Reuten krijgt de kans om zijn eerder gedane voorstellen te herhalen. Goedhart stelt daar tegenover dat de regering juist de werkloosheid wil bestrijden door het opvoeren van de concurrentiekracht, loonmatiging, beperking van de overheidsuitgaven, etc. Reuten vindt echter dat je dan middelen tot doel verheft. Goedhart, die zich niet al te veel in de discussie wil mengen als voorzitter, vindt toch onze goud- en deviezenvoorraad veel te klein dan dat ons land zich enige jaren achtereen forse tekorten op de betalingsbalans kan permitteren. Hij vindt dat ca. 25% van de jaarlijkse invoer gedekt moet worden door goud- en deviezenvoorraden.

Er ontstaat nu een korte discussie over de berekeningen achter Reuten's voorstellen. Reuten zegt dat hij en andere ekonomen die aan de voorstellen gewerkt hebben een model gebruikt hebben dat binnenkort gepubliceerd zal worden. Een gewogen productiestructuur speelt daarin een centrale rol. Het model heeft een relatief arbeidsintensieve consumptiegoederensektor en een relatief arbeids-extensieve exportgoederensektor. In het model heeft dus substitutie van consumptie door export een negatief werkgelegenheidseffekt. Sidré wil weten hoe de economie weer kan terugvallen op de exportsektor als de internationale recessie voorbij is. Reuten vindt dat men de export in ieder geval al moet proberen af te stemmen op de blijvende vraag. Hij voegt er aan toe dat je door matiging recessie op stagnatie stapelt. Lambooy merkt vanuit de zaal op dat Reuten in zijn berekeningen eigenlijk wel uit moet gaan van verschillende soorten consumptie, zoals consumptie in het buitenland.

Er is volgens hem ook structuurbeleid voor de consumptie nodig als het gaat om s'gadsvernieuwing en milieubehoud.

Sidré vult aan dat hij nog niet begrijpt met welk model Reuten nu eigenlijk rekent: "Het Vintaf model leidt bij stimulering van de consumptie tot hele andere uitkomsten, alleen Pen heeft al eens gezegd dat een financierings-tekort van 10% Tijdelijk geen bezwaar was. Reuten antwoordt dat het Vintaf-model geen rekening houdt met de sectoropbouw van de Nederlandse productiestructuur.

Tegen het eind van de discussie geeft Goedhart het woord nog een keer aan Bomhoff, zodat ook hij zijn eigenlijke stelling kan toelichten. Bomhoff licht zijn stellingen toe door te melden dat de eerste simpele is eh dat de tweede iets verder gaat. Vervolgens begint hij een heel ander verhaal over loonkostensubsidies voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Hierna volgt nog een korte discussie over arbeidsmarktpolitiek.

Als Goedhart de discussie sluit heeft de zaal twee uur lang, zonder pauze zeer aandachtig geluisterd naar een, af en toe puntige, discussie tussen vier ekonomen met zeer verschillende opvattingen over de actuele economische situatie en de daarin benodigde economische politiek. Een discussie waarin Goedhart op een heel persoonlijke, soms grappige manier het voorzitterschap met een eigen inbreng wist te combineren. De prijs van de dag gaat ook voor deze 4^e maandag van september, wat mij betreft, weer naar de gezondheidszorg. Vorig jaar immers, ging hij naar Salverda die van mening was dat we iets moesten doen aan het ziekmakende arbeidsproces in Nederland. Dit jaar gaat de prijs naar Goedhart die zich opwerpt als fysiotherapeut voor de Nederlandse economie met z'n scheefgegroeide collectieve sektor, en vastgegroeide loon-uitkeringprijs-gewrichten.

Wim Hafkamp

Jonge bedrijfseconomen die een carrière ambiëren in de internationale accountancy zijn welkom bij Arthur Young Nederland.

Voor zojuist afgestudeerde of binnenkort afstuderende bedrijfseconomen is er een uitstekende mogelijkheid om zich bij Arthur Young tot internationaal opererend registeraccountant te ontwikkelen. Natuurlijk voorzien van de daarmee samenhangende interessante emolumenten.

In verband met het internationale karakter van onze praktijk bieden wij u uitgebreide interne cursussen welke een aanvulling vormen op de postdoctorale accountantsopleiding. Waar nodig kunt u deze opleiding in werktijd volgen.

Doordat wij bij onze cliënten in team-verband werken krijgt u een goede begeleiding bij de praktische problemen waarmee u wordt geconfronteerd. Bovendien wordt u regelmatig geïnformeerd over uw technische prestaties in een persoonlijk gesprek met een venoot.

Het werk bij ons is zeer afwisselend: onze cliënten zijn afkomstig uit alle bedrijfstakken. Ons werk is veelzijdig: controle van jaarrekeningen, bijzondere financiële onderzoeken, bedrijfseconomische adviezen, organisatiewerk, E.D.P. auditing enz.

Er is nog veel meer wat u zou moeten weten: over de groei van het vrije beroep waarvan u deel gaat uitmaken, over uw progressie daarin en de mogelijkheid van doorgroei naar venoot, over de Europese AMSA groep van vooraanstaande nationale accountantskantoren en over de activiteiten van Arthur Young International.

Mogen wij u daarom uitnodigen voor een oriënterend gesprek, waarbij u met uw toekomstige collega's kennis kunt maken? Voor een afspraak kunt u zowel schriftelijk als telefonisch contact opnemen met Drs A.J. Meyer, Arthur Young Nederland, Koninging Julianaplein 30-9-2, 2595 AA Den Haag, Tel. 070-814161 ('s avonds 020-274075). De sollicitatieprocedure zal bij ons snel worden afgewikkeld.

ARTHUR YOUNG NEDERLAND
internationale accountants

GELIJK HEBBEN OF GELIJK KRIJGEN...

De traditionele discussiemiddag van het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven in de slagschaduw van de Miljoenennota betrof dit jaar het thema 'gelijk hebben of gelijk krijgen'. Dit thema werd op een voor specialisten in de openbare financiën tegen-traditionele manier uitgewerkt. Drie hooggeleerde ekonomen (Van den Doel -UvA-, Nieuwenburg -Utrecht-, en Vermaat -VU-) boden een publiek van belanghebbende beleidsambtenaren en belangstellende kollega-ekonomen een proeve van de besluitvormingstheoretische benadering van de kollektieve sektor.

MILJOENENNOTA

Zowel de professorale inleiders als de microfoongebruikers onder het publiek - waaronder Stevers (Tilburg) - maakten weinig woorden vuil aan de zaak zelf, namelijk de Miljoenennota 1981 van minister van financiën Van der Stee. De discussie spitste zich toe op maatschappelijke vraagstukken van 1981 als de ondoeltreffendheid van het werkgelegenheidsbeleid, de onbeheersbaarheid van de expansie van de sociale zekerheid en de stagnatie van de sociaal-economische besluitvorming, maar de beleidsvoornemens voor 1981 van het kabinet-van Agt bleven onbesproken. Die zwijgzaamheid is opmerkelijk, maar allesbehalve verwonderlijk. De laatste Miljoenennota van dit kabinet-van Agt bevat helder geschreven analyses - bijvoorbeeld van de quartaire sector - en geeft ook openhartig en omstandig aan, dat zo'n beetje alle mogelijke doelstellingen met betrekking tot de bestrijding van de nationale stagflatie niet zijn gerealiseerd. Maar al deze prijszwaardige duidelijkheid kan de onbeschaamde afwezigheid van visie, plan en wil over de te voeren economische politiek niet verhullen.

Fons van der Stee, die met schorre, zuidelijke stem verkondigt: "(...) het financieringstekort. En de rest laten we maar bla, bla", is het vleesgeworden bewijs van deze stelling.

Maar de complete competitie-nederlaag van het elftal-van Agt van coach van der Grinten kan uiteraard niet alleen de schuld zijn van invaller van der Stee.

ONMATIGHEID

Van den Doel vestigde de aandacht op het curieuze fenomeen van de onzuinigheid en onmatigheid van de Nederlandse politieke democratie. In de periode 1977-1981 zal de collectieve lastendruk met maar liefst 3 procent toenemen, waar het kabinet-van Agt zich met het zogenaamde ombuigingsbeleid een stabilisering van de lastendruk had voorgenomen. In dezelfde periode ook zal de toename van de reële lonen eveneens 3 procent bedragen, terwijl alle grote politieke partijen zich tijdens de kabinetsformatie 1977 reeds hadden vastgelegd op een nullijn van de loonontwikkeling.

Van den Doel poneerde, dat de gigantische mislukking van het ombuigingsbeleid niet verklaard kan worden uit de macht van de sector-specialisten (kamerleden, die de uitgavengroei van 'hun eigen'departement actief steunen), die elke begrotingsdiscipline zou breken of uit de even gigantische misleiding van een feitelijk bestaande meerderheid van kiezers, die bezuiniging zouden wensen. Het lijkt er sterker op, dat het ombuigingsbeleid door het Nederlandse electoraat (men vergelijk het Engelse) eenvoudigweg niet op prijs wordt gesteld. Een 'puin-

ruimen'-strategie blijkt geen enkele politieke partij populariteits- of stemmenwinst te geven. Van den Doel hield het er dan ook op, dat een ombuigingsbeleid, indien nagestreefd door de politici, slechts kans van slagen heeft op de manier van de politieke conjunctuurcyclus.

Een regering presenteert dan in haar eerste regeringsjaar (laten we zeggen de eerste honderd dagen) aan de burgers de niet vereffende rekening van een radicale, omvangrijke ombuiging. In de daarop volgende jaren kunnen de heilzame effecten van deze schokbehandeling (stabilisering van het prijspeil, verbetering van de betalingsbalans en toeneming van de investeringen) aan het licht treden. Als bovendien de burgerij kort van memorie is en de pijn van de eerste honderd dagen snel vergeet, dan is het niet uitgesloten, dat de partijen, die verantwoordelijk zijn voor het ombuigingsbeleid, dat in de Nederlandse politieke cultuur zo onaantrekkelijk is, toch de eerstvolgende verkiezing zullen winnen. Kortom, een Bestek-filosofie kan pas weer "stoffelijk geweld" (Marx) worden in 1982 of 1986. Van den Doel schreef de onmijkbare onmatigheid van de inkomensstrekkers toe aan de overlegdemocratische besluitvorming, waarin de belangengroepen, in het bijzonder de vakbeweging, wel de macht

hebben om een werkgelegenheidsbeleid te frustreren met hun aanspraken, maar niet de macht hebben om de loonontwikkeling te stabiliseren. Van den Doel wees er op, dat het kabinet van Agt zelf niet in de uitvoerbaarheid van vrijwillige loonmatiging gelooft. Niet alleen de loonmaatregel van Albeda wijst daar op, maar ook het ironische feit, dat het kabinet de sociale partners poogt af te houden van een loonsomstijging van 8 procent met allerlei aanbiedingen (vergroting van het financieringstekort en dergelijke) maar terzelfdertijd alle cijferingen in de Miljoenennota baseert op de ongewilde 8 procent.

Van den Doel's weerwerk lokte weerwoord uit. Stevers en Vermaat vroegen zich af of de geleide loonpolitiek (van den Doel's beleidsalternatief) tot volledig staatsdrigisme in de economie zou leiden. Met kracht van argumenten kon van den Doel zulks ontkennen.

Belangwekkender dan deze schijnkwestie was echter, dat geen van de aanwezige economen aanstoot nam aan van den Doel's aparte verklaring van de onzuinigheid en de onmatigheid. Begint van den Doel gelijk te krijgen ?

SOCIALE ZEKERHEID

Nieuwenburg bezag het verschijnsel van de expansie van de sector van de sociale zekerheid. In de periode 1978-1981 zullen de sociale verzekeringspremies als percentage van het netto nationaal inkomen tegen marktprijzen toenemen met 1.8 %. De oorzaak van deze expansie is volgens Nieuwenburg niet alleen gelegen in het falen van het zogenaamde volumebeleid (het beleid ten aanzien van het aantal personen, dat een beroep doet op de sociale zekerheid), maar ook in het functioneren van de overlegdemocratische besluitvorming.

De besluitvorming over de uitvoering van de verschillende verzekeringswetten (AOW, AWW en dergelijke) is verbrokeld en onbeheerst. De Sociale Verzekeringsraad

mist wettelijk bepaalde beheersingsmiddelen en doelstellingen. De centrale beslissingen, die de gehele samenleving treffen, zoals die over premiehoogte en de vermogensomvang der fondsen, worden genomen door het georganiseerde bedrijfsleven. Nieuwenburg's schets van de stand van zaken in sociale zekerheidsland mondde uit in een gedetailleerd voorstel de sturing van de sociale zekerheid te centraliseren bij de minister (van sociale zaken). Ook Nieuwenburg maakte tongen los. Die van de ambtenaren (van sociale zaken uiteraard). Het was echter niet de eerste keer, dat een liberaal zich onder dwang der omstandigheden bekeert tot het leerstuk van de centralisatie. Zoals het ook niet de eerste keer was, dat een blauwdruk werd aangeboden ter reorganisatie van het stelsel van de sociale zekerheid.

OVERLEGEKONOMIE

Vermaat sprak over het maatloze probleem van de verhouding tussen markt-besluitvorming en collectieve besluitvorming in de overleg-economie. Hij stelde vast, dat de markt feilen vertoont in de verschaffing van collectieve goederen, de totstandkoming van conjuncturele evenwichtigheid (volledige werkgelegenheid) en de vorming van een maatschappelijk gewenste inkomensverdeling.

Ook de collectieve besluitvorming heeft evenwel hardnekkige tekortkomingen. Soms worden collectieve besluiten niet genomen, omdat er geen stabiele meerderheden bestaan. Als zij wél worden genomen, zijn deze besluiten vaak geen betrouwbare weerspiegeling van de wensen van de individuele burgers. De collectieve besluitvorming gaat over vele organisatorische schijven. De deelname van de bevolking aan deze besluitvorming is ongelijk en onvoldoende.

De individuele burgers zijn slecht geïnformeerd over de

kosten en baten, die aan collectieve besluiten verbonden zijn. Zij beschikken ook over een te beperkt tijdshorizon. Het optreden van belangengroepen en ambtenaren in de besluitvormingsmachinerie garandeert allerm minst, dat de wensen van de individuele burgers worden gehonoreerd.

Tegenover de schemering van de ongemakkelijke verhouding tussen markt- en collectieve besluitvorming stelde Vermaat het heldere licht van drie ideologische routes. Het liberalistische pad leidt tot herstel van het marktmechanisme, het socialistische gemarcheer tot het primaat van de politiek en de christendemocratische weg tot een gereconstrueerde overleg-economie, waarin de rechten van de betrokken beslissers aan hun plichten worden gekoppeld. Vermaat legde zich toe op de uitwerking van het laatst genoemde alternatief voor de huidige toestand. Hij bepleitte de democratisering van overheid en onderneming, de individualisering in de collectieve sector (door toepassing van het profijtbeginsel bijvoorbeeld) en, opmerkelijk genoeg, de invoering van het verplichte vakbondslichaam in Nederland.

CONSENSUS

Vermaat vertelde niets nieuws. Immers ook buiten de muren van de Vrije Universiteit is algemeen bekend, dat alle allocatiemechanismen in de economie feilen hebben en dat er drie politieke ideologieën bestaan. Belangrijker dan dit is echter de constatering, dat er consensus bestond onder de sprekers bij deze discussiemiddag.

Concludeerden andere sprekers tijdens de discussiemiddag vorig jaar, dat de Nederlandse economie vast loopt op het gebrek aan structurele budgetruimte en bestedingsruimte (?),
vervolg op volgende pag.

VAN AGT TE ZADEL OP EEN KOE

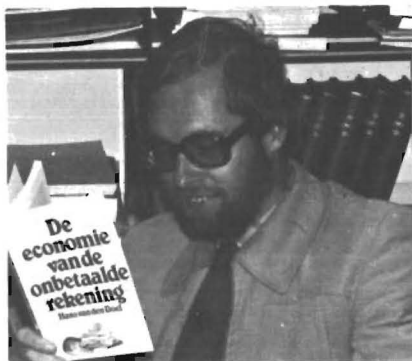
Wie de miljoenennota wil beoordelen moet eerst een oordeel vellen over de economische toestand. Deze toestand heeft een uiterst hybridisch karakter. Binnenlands is er namelijk m.i. sprake van een overbesteding. In de wereld als geheel is er echter duidelijk een onderbesteding. De binnenlandse overbesteding blijkt uit een steeds duidelijker in het oog springend tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans. Aan de investeringen kan dit niet liggen. De overheidsuitgaven en de particuliere consumptie zijn tesamen groter dan wenselijk is.

De onderbesteding in de wereld blijkt uit een aantal in indicatoren. De wereldhandel stagneert, mede als gevolg van het feit dat de ontwikkelingslanden door de olieprijsstijgingen koopkracht hebben verloren. Dit werkt door op onze export. Niet alleen stijgen daar de kosten, maar vooral vallen daar de opbrengsten tegen. Het gevolg is een fantastisch hoge arbeidsinkomensquote van liefst 97,5%.

In een situatie waarin overbesteding en onderbesteding tegelijk aan de orde zijn is het voeren van een economisch beleid geen gemakkelijke opgave. Opvoeren van de particuliere consumptie is in elk geval uit den boze. Want het merendeel van deze opgevoerde particuliere consumptie wordt in het buitenland (vakantiereizen, autobenzine, drank etc.) besteed. Het probleem van onze betalingsbalans wordt daardoor verergerd.

Loonmatiging terwille van de exportindustrie is ook geen adekwate remedie. Want alle rijke landen voeren op dit moment een dergelijk beleid. Het gevolg van dit gezamenlijke beleid is, dat de koopkracht in de wereld nog verder daalt. De internationale bestedingscrisis wordt verergerd. Bovendien wordt onze export er niet beter van als ons kostenbeleid in het buitenland wordt nagevolgd. Het enige dat we met loonmatiging ten

gunste van de exportindustrie bereiken, is dat de situatie niet erger wordt dan ze was. De onderbesteding in de wereld is geen probleem dat Nederland in zijn ééntje kan oplossen. Hiervoor is collectieve actie nodig van alle rijke landen, met alle besluitvormingsproblemen van dien. De vraag is, wat Nederland in zijn ééntje kan doen zolang die collectieve actie achterwege blijft. Nederland kan de structuur van zijn export versterken, ongeveer langs de weg die Adrie van der Zwan van de Amsterdamse School heeft bepleit. En Nederland kan de kwartaire sector verder uitbreiden, waardoor anders dan bij particuliere consumptie het geval is - binnenlandse koopkracht wordt omgezet in binnenlandse werkgelegenheid.

Een dergelijke uitbreiding van de kwartaire sector moet echter niet worden gefinancierd uit de zakken van de werkgevers en de overheid, maar moet door de werknemers zelf worden opgebracht. Anders lossen we het probleem van onze betalingsbalans niet op en komen we op lange termijn, ook met onze werkgelegenheid in een vicieuze cirkel terecht. Nodig is dus een gecombineerd scenario - Van der Zwan plus kwartaire sector, gefinancierd met loonmatiging.

En wat zien we in de Miljoenennota? Geen van deze drie dingen krijgt enige aandacht. De structuur van onze export is door dit kabinet niet verbeterd maar in de periode van het kabinet - Van Agt alleen maar verslechterd. En ook nu ontbreekt enig nieuw idee over dit onderwerp.

In de groei van de kwartaire sector vindt omstreeks 1979-

1980 een trendbreuk plaats. Tot 1979 was de groei van de kwartaire sector altijd voldoende geweest om de uitstoot van werkgelegenheid uit de andere sectoren op te vangen. Sinds 1979 is echter op de kwartaire sector zo sterk bezuinigd, dat de werkloosheid schrikbarend oploopt. En van loonmatiging komt ook helemaal niets terecht. Het kabinet geeft loonvoetming uit handen aan belangengroeperingen. Natuurlijk luistert iedereen thans met heilige ontroering naar de matigingspsalm van Arie Groenenvelt. Maar Groenenvelt kan zijn coöperatief aanbod niet afdwingen bij zijn achterban.

Toen de metaalonderhandelingen begonnen (en werden afgebroken op een looneis van 1%) en de staking bij De Schelde uitbrak (die werd ondersteund door de industriebond) moduleerde de matigingspsalm van David al in het tweede vers tot geschreeuw om de gouden tempel van Salomo.

Het beleid van het kabinet kan het best getypeerd worden met een uitspraak van Marx: het past als een zadel op een koe.

Hans van den Doel.

vervolg van vorige pag.

dit jaar concludeerden alle sprekers, dat dit gebrek aan macro-economische ruimte in het stelsel van de overlegconomie niet verdwijnt, niet kan verdwijnen en niet zal verdwijnen. Het stelsel is daarom aan vervanging toe. Het debat over een nieuw stelsel onder politici én economen wordt in 1981 vervolgd. Dat is een ding, dat zeker is.

Jos de Beus

(wetenschappelijk medewerker micro-economie)

Noot

(1) De publieke sector in de jaren tachtig, Economisch Statistische Berichten, 17 oktober 1979.

ENIGE STELLINGEN: RIJKSBEGROTING

1. Sinds het midden van de jaren zestig is onze collectieve sector ernstig ziek als gevolg van belangrijke tekortkomingen in het politieke besluitvormingsproces. Onvoldoend zorgvuldige afweging van bekostiging van voorzieningen - incl. sociale zekerheid - uit heffingen dan wel prijzen heeft geleid tot een voorzieningstechnische scheefgroei. Deze is ontaard in een macro-economische scheefgroei (met de centrale beleidsdoelstellingen overenigbare financieringstekort en groeitempo lasten), versterkt door de specifiek-Nederlandse veelheid van koppelingsmechanismen, deels zelfs met een perpetuum mobile, tussen lonen, uitkeringen en prijzen.

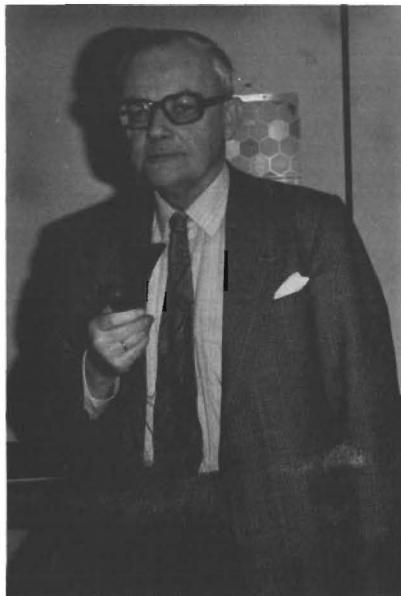
2. Naast onze relatief zwakke en energie-intensieve exportstructuur is de scheefgroei van onze collectieve sector, verergerd door een slechts moeizaam op gang komen van het volumebeleid inzake de sociale zekerheid (vooral het "passende-arbeid"-probleem), de belangrijkste verklaringsgrond voor de opmerkelijke positie van ons land, vergeleken bij de niet-aardgas-producerende Europese landen als West-Duitsland, dat veel sterker staat in de stormen.

3. De noodzakelijke ombuigingen, waarmee nog vrijwel een begin moet worden gemaakt, worden bemoeilijkt door de ontstane subsidieverslaving van sociaal-psychologische aard: gewenning aan lage huurquoten, lage school- en collegegelden, bekostiging van ook "gewone" medische zorg uit collectieve premies, prijs-subsidies voor voorstellingen, zwembaden, sportaccommodaties, enz. enz.

4. In jaren van internationale recessie, zoals 1980 weer

eens is, worden de ziektesymptomen van onze economie welhaast grotesk: ondanks inzakkende nationale bestedingen en ondanks nog stijgende buitenlandse aardgas-opbrengsten een belangrijk tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans, stijgende werkloosheid bij een belangrijk gebrek aan werkwilligheid. Het ondanks aardgas-opbrengsten en ondanks vooral ook inzakkende bestedingen optredende betalingsbalansstekort, wijst duidelijk op de zwakke internationale concurrentiepositie als hoofdoorzaak van het verbroken externe evenwicht.

Voor binnenlandse conjunctuureel stimulerende maatregelen is derhalve in ons (energie-exporterende) land, ondanks de internationale problemen van "recycling"-remmingen bij de oliedollars, geen plaats. In dit opzicht is het kabinetsstandpunt juist.

5. Mede ter verbetering van de internationale concurrentiepositie is een "reculer pour mieux sauter", zo nodig ten koste van tijdelijke reële-inkomensdalingen, noodzakelijk voor het opvangen van ruilvoetverliezen, produktiebeperving en voorkoming van verdere winsterosie.

6. Voor de korte termijn (1981) is het begrotingsbeeld in dit beeld nog weinig bevredigend: een nog te groot financieringstekort en per saldo nog stijging van de collectieve lastendruk (in % van het nationaal inkomen: +0.6 % sociale verzekeringspremies, mede door sanering van Rijksbijdragen aan fondsen, +0.3% aardgas-prijzen-binnenland, -0.5% per saldo belastingverlichtingen).

7. In de korte-termijn-ombuigingen is terecht een "schooning" van de trendaanpassing van de ambtenaren-salarissen begrepen in verband met het niet betalen, door ambtenaren, van de te verhogen sociale-verzekeringspremies.

8. De voor 1981 aangekondigde ombuigingen zijn wenselijk, maar onvoldoende. Het aangekondigde pakket maatregelen inzake gerichte stimulansen voor bouw en functionering arbeidsmarkt is voor de korte termijn aanvaardbaar, evenals het plan voor lastenverlichtingen voor het bedrijfsleven.

MIDDELLANGE-TERMIJN

9. Hoewel politici en opinievormers in overwegende mate de miljoenennota hebben gezien uit het gezichtspunt van de korte termijn, zijn de belangwekkendste passages uit deze nota juist die welke betrekking hebben op de middellange-termijn:

- beleidsinhoudelijk: het in gang zetten van een heroverwegingsprocedure;
- naar vormgeving van het beleid:

a. hervatting, met ingang van 1982, op basis van te verwachten middellange-termijnramingen van het CPB, van het zgn. trendmatige begrotingsbeleid, met behulp van een macro-economisch rekenkader, gegrond op voorzichtige prognoses en bijdragende aan het besluitvormingsproces door versterking van de positie van de minister van financiën;

b. uitdrukkelijke beperking van de meerjarenramingen tot prognoses, zonder enig "verkrepen recht" van enig vakminister.

10. Het is jammer, dat het kabinet eerst op de valreep komt met een heroverwegingsprocedure voor het budgettaire voorzienings-

beleid, mede gericht op mogelijke versterking van de profijtgedachte. De procedure met ambtelijke werkgroepen, die nu volgens het kabinet snel moeten werken, doet denken aan een soortgelijke poging van het kabinet-De Jong tegen het einde van de jaren '60. De toen door volgende kabinetten in bureauladen verstopte rapporten kunnen wellicht mede een rol spelen bij de nieuwe heroverweging, die in feite naar het volgende kabinet van 1981 wordt verschoven.

11. De echte ombuiging moet derhalve nog beginnen.

Daarbij zal het afwegen van belastingen versus prijzen een hoofdrol moeten spelen.

12. Weerstanden, die bij die echte ombuiging kunnen worden verwacht, stoelen deels op ernstige misverstanden inzake werkgelegenheids- en inkomenseffecten. Vervanging van belastingen door prijzen als bekostigingsmiddel van materiële voorzieningen behoeft de vaak gevreesde ongunstige werkgelegenheidseffecten van beperking van materiële overheidsbestedingen in het geheel niet op te leveren. Voor het opvangen van de inkomenseffecten scheidt de mogelijke lastenverlaging zelfs de speelruimte. Voor zover in eerste aanleg, met het oog op het terugdringen van het financieringstekort, geen volledige compensatie door lastenverlaging mogelijk is, is er sprake van het eerder genoemde "reculer pour mieux sauter".

Prof. Dr. C. Goedhart

WETENSCHAPS- WINKEL

Van de Wetenschapswinkel ontvingen wij de onderstaande vragen:

- V.M.D., de stijging van het energieverbruik in de voedingssector;
- Guidor, bedrijfseconomisch advies m.b.t. het budget; advies m.b.t. het nastreven van de erkenning van het gidsenberoep;
- Platform, arbeidsmarktonderzoek illegalen

COMPETITION

The Cambridge Journal of Economics is offering a prize of £250 for the best paper on the topic 'America in the World Economy' submitted by a graduate student (*). Papers must be submitted by 1 March 1981. All persons intending to submit papers should first write for full details and regulations to

Sarah Bourne, Managing Editor,
Cambridge Journal of Economics
Faculty of Economics and Politics,
Sidgwick Avenue,
Cambridge CB3 9DD, UK

(*). By graduate student is meant anyone within five years of obtaining his/her first degree or within five years of registration as a graduate student.

*

*

*

Klynveld Kraayenhof & co

ACCOUNTANTS

Wij zijn een internationaal georiënteerd accountantskantoor met vestigingen in binnen- en buitenland.

Op verschillende kantoren in Nederland is plaats en toekomst voor

jonge bedrijfseconomen

die registeraccountant willen worden.

In een op dienstverlening ingestelde flexibele organisatie krijgen zij de gelegenheid een brede ervaring op hoog professioneel niveau op te doen.

De sterk gevarieerde controle- en adviesopdrachten worden in veelal kleine teams uitgevoerd. In combinatie met een intensieve begeleiding door werkoverleg, interne opleidingen en vaktechnische ondersteuning vanuit het Directoraat Vaktechniek, biedt dit een reële mogelijkheid snel een interessant vak te leren.

De loopbaanbegeleiding is gericht op interne promotie naar functies op hoog niveau in Nederland en in het buitenland.

Naast vakbekwaamheid in ruime zin kunnen als functie-eisen onder meer genoemd worden: analytische aanleg, communicatief vermogen, representativiteit en spankracht.

Geïnteresseerden verzoeken wij een oriënterend gesprek aan te vragen bij de heer C. Brandenburg, hoofd van onze afdeling Personeelszaken, Prinses Irenestraat 59, 1077 WV Amsterdam, telefoon 020 - 54 10 541.

Amsterdam Almere Amersfoort Apeldoorn Arnhem Breda Deventer Dordrecht Drachten Eindhoven 's-Gravenhage Groningen Haarlem Heerlen Hengelo 's-Hertogenbosch Hoorn Leeuwarden Middelburg Nijmegen Rotterdam Utrecht Zwolle Antwerpen Barcelona Brussel Düsseldorf Hamburg Londen Madrid Milaan Parijs Zug Zürich Bogotá Buenos Aires Caracas Curaçao Jakarta Montevideo New York Paramaribo Rio de Janeiro Salvador Sao Paulo Sint Maarten (Ned. Antillen)

WERKGELEGENHEID: BEDRIJFSEKONOOM OVER MILJOENENNOTA

Schrijf als bedrijfseconoom iets over de miljoenennota van 1980, zo luidt de mij door de redactie van Rostra verstrekte opdracht.

Daarover nadenkend, besef ik, dat ook voor een bedrijfseconoom de daling van de werkgelegenheid in de komende jaren het primaire probleem van onze economie vormt.

Bij een bedrijfseconoom komen daarna snel de begrippen rentabiliteit en solvabiliteit naar voren, juist ook door hun relatie met de werkgelegenheid.

De rentabiliteitspositie van het Nederlandse bedrijfsleven loopt het volgend jaar tot een minimum terug. De arbeidsinkomensquote van de bedrijven zal naar verwachting in 1981 van 95 tot 97,5% stijgen. De in het bedrijfsleven gecreëerde pacht-, rente-, en winstinkomens worden dus gehalveerd van 5 tot 2,5%. Aangezien het zeer onwaarschijnlijk is dat de de pachtopbrengst zal worden gehalveerd, noch dat de rentelasten tot de helft zullen worden teruggebracht, moet men concluderen dat de winstinkomens meer dan gehalveerd zullen worden. Bij een stijging van de toegevoegde waarde van bedrijven met 7% betekent dit een daling van de winsten met 4,5 miljard. Men moet bovendien bedenken dat de genoemde a.i.q. van 97,5% een macro-grootheid is. Er zijn grote verschillen per bedrijfstak.

Wanneer men enkele positieve uitschieters elimineert (bv de bank- en verzekeringssector en de aardgaswinning met een a.i.q. van resp. 61 en 3% in 1980) dan kan men stellen dat de overgrote meerderheid van de Nederlandse bedrijven met een a.i.q. van rond de 100% wordt geconfronteerd. Er zijn derhalve zeer veel bedrijven, die in een verliessituatie verkeren of nog komen, met alle nadelige gevolgen voor de werkgelegenheid van dien.

RENTESTAND

De slechte rentabiliteitspositie heeft vanzelfsprekend nadelige gevolgen voor de financiering van de bedrijven.

Het gebrek aan winst maakt het onmogelijk voldoende eigen vermogen te vormen of aan te trekken. De financiering van de door de inflatie toegenomen vermogensbehoefte en van de geleden verliezen geschied derhalve met vreemd vermogen. Bij de beursondernemingen is de verhuuding tussen eigen en vreemd vermogen nu gemiddeld 1:3; bij vele kleinere bedrijven is deze solvabiliteitsverhouding nog veel slechter. De leencapaciteit van veel bedrijven is daardoor tot nihil gedaald. Bovendien zijn bij de huidige rentestand de rentelasten voor de bedrijven enorm: elke rentestijging van 1%-punt betekent een verzwaring van de financieringslasten van het bedrijfsleven met f1 miljard.

De hoogte van de rente wordt zonder twijfel beïnvloed door de omvang van het financieringstekort van de overheid.

Prof. Dr. L.A. Ankum, Geboren 21.08.32. Promotie: 4. 7.69 op proefschrift "Prijsinflatie, kostprijsberekening en winstbepaling". Hoogleraar sinds sept. '70. Opdracht: bedrijfshuishoudkunde. In het bijzonder belast met de theorie van de financiering van ondernemingen. Was van '74 tot '80 voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Zaanland. Thans voorzitter van de Stichting Bureau Krediet Registratie.

OVERHEID

Het beroep van de overheid op de vermogensmarkt is zeer groot: bij een financieringsbehoefte van circa f18 miljard heeft het rijk dit jaar reeds ongeveer f14 miljard op de openbare en onderhandse markt opgenomen.

Welke beleidsvoorstellen doet de regering nu in de miljoenennota? Slechts enkele punten kan ik noemen. Naast de nagestreefde inkomensmatiging, die vanzelfsprekend de lasten van het bedrijfsleven kan verlichten, wordt f1,3 miljard uit de extra aardgasbaten voor steun aan het bedrijfsleven beschikbaar gesteld.

DRUPPEL

Gezien de hierboven genoemde bedragen (f4,5 milj. winstdaling, f1 milj. lasten per procent rentestijging) is dit een druppel op een gloeiende plaat. Bovendien kan men zich afvragen of de wijze waarop deze steun wordt gegeven effectief is: verhoging winstaf trek (f535 miljoen), verhogingvoorraadaftrek (f230 miljoen), structureel maken van de verhoging van de WIR-basispremie voor outillage van 7 tot 10% (f425 miljoen) en stimulering van het aandelen bezit (f110 miljoen). De

eerste drie maatregelen komen vooral ten goede aan de nog winstgevende en investerende bedrijven.

Daarmee helpt men de vele bedrijven, die in een verliessituatie verkeren echter niet.

Voor hen zou het beter zijn het financieringstekort van de overheid (verder) terug te brengen (bv. met de extra aardgasbaten), waardoor via een rentedaling ook voor verliesgevende bedrijven een lastenverlichting kan optreden.

Uit dien hoofde is dan ook het voorstel dat het kabinet aan de sociale partners heeft gedaan, 2% extra inkomensmatiging tegenover een vergroting van het financieringstekort van het Rijk van f1 miljard, voor het bedrijfsleven min of meer lood om oud ijer.

Men tracht de beschikbaarheid van ondernemend vermogen te vergroten door stimulering van het aandelenbezit. Voorgesteld wordt een fiscale dividendvrijstelling van f500. Ten aanzien van effectenbezitters is hiermede de discrepantie tussen inkomensobligaties en dat uit aandelen opgeheven. Bij de ondernemingen blijft dit onderscheid echter bestaan: rente over vreemd vermogen is aftrekbaar bij de bepaling van de fiscale winst; de vergoeding over eigen vermogen niet. Het valt dan ook zeer te betwijfelen of met deze maatregelen een serieuze bijdrage tot solvabiliteitsverbetering van het bedrijfsleven wordt bereikt.

Mijn samenvattend oordeel over de miljoenennota: onvoldoende!

Meer fantasie bij het beleid is nodig. Op de andere pagina's van dit nummer van Rostra zult U dat ongetwijfeld vinden.

L.A. Ankum

NIEUWE EERSTEJAARS

Dit jaar zijn er weer ongeveer 180 eerstejaars tot onze faculteit toegetreden. Weliswaar wat minder dan vorig jaar, maar toch een respectabel aantal.

Ook dit jaar zijn ze begonnen met de Intree week waarin o.a. inleidende colleges, diverse spelen en een bezoek aan Texel op het programma stonden. Roy Emanuels - die bij de eerste groep Texelgangers was - zegt hierover: "Over het algemeen was het best leuk, maar na twee vermoeiende dagen Texel had ik weinig zin om die middag daarna weer verder met het programma te gaan". Na de Intreeweek begon het eigenlijke gebeuren: de

studie. Je kunt je dan afvragen wat de redenen zijn geweest van deze 180 verschillende mensen om Economie te gaan studeren.

Toen ik zelf begon, had ik weinig andere beweegredenen dan 'interesse', waarop ik dan van anderen alleen vragende blikken kreeg.

Roy: "Vanaf de vierde klas atheneum had ik het vak accountancy al in m'n hoofd. Eerst was er nog sprake van dat ik de HEAO ging doen, maar toen heb ik toch de universiteit gekozen".
Miriam Peters: "Aan de middelbare school heb je weinig en daarom wilde ik graag verder studeren. Eerst

medicijnen, maar toen ik daarvoor werd uitgeloot ben ik maar economie gaan doen".

Uit zeer recente ervaringen (zelf tweede jaars) weet ik dat het eerste jaar met z'n overladen programma bij de meeste studenten als zwaar wordt onderkend. Je hebt vrij veel vakken die stuk voor stuk hun tijd vragen.
Miriam: "het gaat wel, maar als je alles consciencius wilt bijhouden, dan wordt het voor mij teveel. Wiskunde vind ik moeilijk maar het wordt goed gegeven (door ten Napel)".

Roy die in een A groep zit, zegt dat hij het tot nu toe wel rustig vindt.

vervolg op pag. 24

INTRODUKTIEWEEK 1980

HET FESTIVAL VAN DE GEORGANISEERDE CHAOS

Het was die ochtend veel drukker in de cantine dan gewoonlijk op de maandagochtend. We schreven 25 augustus 1980, het begin van de introductieweek van de Economische Faculteit. Uit allerlei streken waren ze komen opdagen, de nieuwe eerstejaars, voor het merendeel jeugdige schoolverlaters, die het student-zijn verkozen boven de werkeloosheid. Nadat ze zaal 1174 binnengeloodsd waren, kon de introductie beginnen. De commissie had al direct een aantrekkelijk programma voor hun opgesteld, een optreden met vele acteurs en veel formulieren. Zo verschenen achtereenvolgens Ten Napel, Van Slijpe, Venekamp en Van Gelder op het podium, elk met hun eigen zegje.

Venekamp heette de studenten namens de faculteit van harte welkom, waarna studieadviseur Van Gelder een haarscherpe uiteenzetting gaf over het systeem van de nummering van de kamers en zalen in het gebouw (zodat iedereen de toiletten inmiddels wel weet te vinden) en vertelde dat de studiegidsen nog niet aanwezig waren. Na een korte pauze volgde het eerste echte college: prof. Van Stuijvenberg vertelde enthousiast over kersenteelt en bloemenveilingen en sprak verder zijn waardering uit voor de oude MULO-opleiding. (Helaas: inmiddels afgeschaft) Na de middagpauze, toen de werkgroepindeling was gemaakt, begon de chaos al langzamerhand in het programma door te sijpelen: door een misverstand met de "Dienst Beeld en Geluid" waren er geen dia's en filmprojectoren (meer) aanwezig, zodat de bibliotheekinleidingen en studievastheidslezingen het zonder deze visuele hulpmiddelen moesten stellen. Ook de inleidende colleges van de verschillende vakgroepen verliepen niet geheel vlekkeloos. Sommige inleiders wisten helaas niet veel meer te vertellen, dan dat ze niet goed wisten wat ze nu eigenlijk moesten vertellen. Maar nu ja, misschien is dit nog niet eens zo'n gek beeld van wat de studenten dit eerste jaar te wachten staat.

De volgende ochtend, dinsdag half tien, was de plaats van verzamelen de grote hal van het Centraal Station, waar we net zo op de tocht stonden als de arbeidsplaatsen in het neder-

Herman ten Napel

landse bedrijfsleven. Het aanvankelijk wat tegenvallende aantal, dat was verschenen voor de reis naar Tessel, groeide gedurende de treinreis naar Den Helder, bij bijna elke halte aan, totdat we uiteindelijk toch nog met ongeveer 75 man op de boot de oversteek naar het eiland maakten. Het weer was prachtig en leende zich uitstekend voor allerlei buitenactiviteiten. (Voetbal, volleybal, fietsen e.d.) Huib Kneepkens (vakgroep Wiskunde en Statistiek) en Casper van Ewijk (vakgroep Macro-economie) leidden een discussiegroepje met als onderwerp: werkeloosheid. (Om na de studie alvast voorbereid te zijn?) Een aantal harde kerels liepen de veldloop, een zwaar parcours over een sterk geaccidenteerd

terrein, over harde bodem, gras en het mulle zand, tweemaal vier kilometer! Daarna, om weer bij te komen, een douche en hete thee. Na de avondmaaltijd volgde het fysiek zwaarste onderdeel van de gehele introductieweek: de nachtwandeling naar het strand van Tessel. We vertrokken rond tien uur. Onze gids zette er een stevig tempo in en na twee uur flink doorstappen hadden we het strand bereikt. Met behulp van een paar blikken benzine wil ook vochtig aangespoeld wrak-hout wel branden en zo laaiden de vlammen hoog op. De rustpauze bij het strandvuur werd opgeluisterd door een "grappige conference" van de aanvoerder van werkgroep B6. De terugtocht naar de jeugherberg werd een bizarre aangelegenheid. De gids voerde, na een lange weg over het wad, de stoet studenten dwars door een ondiepe modderige rivier! Was het de Styx, die rechtstreeks naar de hel leidde? Juist toen we, na tot het middel door het water gewaad te hebben, weer vaste grond onder de voeten kregen, lag het moeras voor ons, waar we ook doorheen moesten. Onder gekerm en geklaag, als in Dante's Inferno, en spookachtig verlicht door het blauwe schijnsel van de maan en geheimzinnige oranje lichten aan de einder, trok de groep in een langgerekt peloton sompnd door het moeras. De weg was lang en moeilijk, vol valkuilen en verraderlijke diepten en met een grote kans om te verdrinken, wellicht symbolisch voor het hele eerste studiejaar, dat zojuist was begonnen. Maar tenslotte was daar dan toch, na uren tobben en vër na middernacht, de terugkomst in de herberg en de warme soep om weer wat bij te komen.

De veldloop, die de volgende ochtend om half acht gepland stond, werd van het programma geschrapt. Pas om half tien kwam het ontbijt moeizaam op gang. Bij het "I.E.B.-spel" werd iedereen pas weer goed wakker. Verschillende groepen

speelden verschillende landen die handel moesten drijven met machines en grondstoffen. De oorlogsverklaringen vlogen over en weer. In de middag onderbraken sommigen een ogenblik het spel om nog even gauw een klein veldloopje (van slechts één ronde) mee te pikken. De avondmaaltijd kon buiten gebruikt worden.

's- Avonds verscheen de sympathieke Venekamp persoonlijk in de jeugdherberg om iets te vertellen over de bestuursstructuur en het onderzoek aan onze faculteit. Daarna vertrokken een paar groepjes om de café's en discotheken van Tessel onveilig te maken. Zelf ging ik met een aantal mensen op weg voor een wandeling door de duinen naar het strand, dat we echter niet hebben bereikt. Na één uur door het donker te hebben rondgestapt kwamen we bij onbegaanbare moerasachtige rietlanden. Slechts een paar onverstandige dwazen waagden het hierin verder te gaan. Machteloos moest ik toezien hoe mijn dierbare collega Huib Kneepkens (+) door de opstijgende warme en giftige dampen volledig van zijn zinnen werd beroofd, en met een kakelende lach in het moeras verdween. Met een uitgedund gezelschap kwamen we terug bij de herberg. De nachtwacht werd, evenals de vorige nacht, weer gevormd door Otto, Kees, Peter en Peter, die de volgende ochtend ongeveer 120 lege pilsflessen op de tafel hadden staan.

MOTREGEN

Na het ontbijt werd in een grijze en miezerige motregen per boot, bus en trein teruggereisd, voor de meesten rechtstreeks naar huis en naar bed. Slechts de allersterksten konden de kracht opbrengen om die donderdagmiddag nog de op de faculteit geplande onderdelen bij te wonen. Ook op vrijdag was de opkomst trouwens gering. 's-Ochtends ging er weer eens iets mis. De rondvaartboot, die ons tot ver in het westelijk havengebied had moeten brengen kreeg averij. Na een tijdje stuurloos tussen het zware vrachtverkeer te hebben rondgedobberd, wist de stuurman ons aan de kant te krijgen en daar lagen we dan, ruim drie kwartier, afgemeerd bij de havenpolitie aan de Wester-

doksdijk. Nu ja, dat hebben we dan ook weer eens meegemaakt. Daarna konden we overstappen in een oude reserveboot, met een nóg oudere kapitein, die ons in het verdere verloop van de tocht attendeerde op de interessante fauna van het IJ-gebied. ("Kijk, daar gaat een mooie kokmeeuw!")

De aansluitende lezing van de heer Van Riel over de Amsterdamse haven, die op zichzelf erg interessant was, werd maar door weinigen bezocht. Een laatste opleving van interesse toonde men bij de inleidingen van Wiskunde en Statistiek, maar daarna was vrijwel iedereen weg. Het laatste onderdeel, het forum van afgestudeerden, werd slechts door een tiental studenten bezocht, en zelfs hier ging het weer mis. De zaal die was besproken, was al bezet door een ijverig werkgroepje sociaal-geografen en de doctorandi van het forum verschenen door een organisatiefout pas om half vier, terwijl ze bij de studenten al om drie uur stonden aangekondigd.

Gelukkig kon er nog een andere zaal gevonden worden. Na het forum werden de sprekers bedankt en kwam er snel een einde aan de introductieweek, een oase van rust en stilte achterlatend. Maanden van vergaderingen en voorbereidingen hadden niet kunnen voorkomen dat er toch weer dingen verkeerd gingen. 's- Avonds, in mijn auto, onderweg naar Hamburg, overdacht ik de achter ons liggende introductieweek. Wat ging er mis en wat ging er goed? Moet het 't volgend jaar anders? Ik weet het niet. Wat ik wel weet, is dat een dergelijke week niet georganiseerd kan worden, zonder de hulp van vele enthousiaste medewerkers waarvan ik er een aantal nog eens wil bedanken:

Marjon, voor het rijden van het busje en alle andere dingen.

Coen, de chef-kok op Tessel, die nu wel klaar is voor het grotere werk in Hilton.

Hans, voor allerlei hand- en spandiensten.

Bert, voor het secretariaat van de commissie.

Casper, voor het beheer van de financiën.

Wim, Huib en Venekamp, jullie komst werd op prijs gesteld. De student-mentoren voor het begeleiden van hun werkgroepen, en tenslotte; alle eerstejaars studenten, die de chaos en beproevingen van de introductieweek dapper en zonder klagen hebben doorstaan, en het hopelijk nog een beetje leuk gevonden hebben ook.

Herman ten Napel.

Wetenschappelijk medewerker van de Vakgroep Wiskunde en Statistiek.

vervolg van pag. 22

Dat laatste verwondert me, omdat bekend is dat van de vorige A groep + vijf van de 34 studenten over zijn gebleve. Op deze plaats zou ik juist de A groep veel sterkte met hun studie willen toewensen. Iets wat me dit jaar ook weer opvalt is de bijzonder scheve verhouding tussen het aantal jongens en meisjes (mannen en vrouwen zo u wilt). Enig nadenken levert al gauw enkele historisch gegroeide motieven op. Mirian denkt dat veel meisjes de economie studie als saai beoordelen. Wellicht een vooroordeel dat onterecht leeft. Naast de studie zijn er op de faculteit nog enige andere zaken te doen zoals: AGE, SEF (borrels, goedkopere boeken en platen, reizen etc) propedeuseraad en de eerste jaarskrant.

De laatste moet nog helemaal van de grond komen.

De twee geïnterviewden zijn niet zo warm te krijgen voor dit initiatief. Roy meent dat het allemaal maar dubbelop is en ziet daarom het nut er niet van. Enfin we wachten af.

Tot slot zou ik - ietwat te laat - alle eerstejaars een geslaagd studiejaar willen toewensen; ook namens de Rostra redactie die altijd in is voor jullie opmerkingen of copy voor dit blad.

Chan-Ling Yong.

ACCOUNTANCY-INFO

De ervaring leert dat veel studenten op het moment van afstuderen niet of nauwelijks op de hoogte zijn van wat de arbeidsmarkt hen zoal biedt; en vooral ook: wat de arbeidsmarkt van hen vraagt. Het is waarschijnlijk nuttig je al geruime tijd tevoren op dit gebied te oriënteren, zodat je bij eventuele latere sollicitaties niet voor vervelende verrassingen komt te staan.

Aiesec organiseert in dit kader een accountancy-informatiebijeenkomst op donderdag 6 november, in het wiskundegebouw van de U.v.A.. Deze bijeenkomst, georganiseerd voor doctoraalstudenten en deelnemers van de postdoctorale accountancy-opleiding is er op gericht je een beeld te geven van de verschillende accountantsdiensten in al hun facetten

De drie accountantsdiensten waarin de meeste accountants te recht komen zijn: openbare accountantskantoren (die zich voornamelijk bezig houden met accountantscontrole en het geven van organisatieadviezen), Interne accountantsdiensten (Deze diensten zijn een vast onderdeel van een bedrijf en hebben derhalve geen bevoegdheid tot het afleggen van een accountantsverklaring) en accountantsdiensten van de overheid. Van alle drie zullen op de bijeenkomst vertegenwoordigers aanwezig zijn

Het programma ziet er als volgt uit:

14.00 u.: Audiovisuele presentatie (beter gezegd: een plaatje met een praatje.), met daaropvolgend een algemene inleiding over het accountantsberoep

15.00 u.: Sessies. (je krijgt de mogelijkheid om met de vertegenwoordigers van de op het inschrijfformulier genoemde instellingen in kleinere groepen van gedachten te wisselen) Afhankelijk van de belangstelling zullen dit er twee of drie zijn.

†17.00u.: borrel voor wat informeler contact met de woordvoerders.

Indien je aan deze informatiedag deel wilt nemen wordt je verzocht onderstaand inschrijfformulier in te vullen, en op het Aiesec-kantoor voor 26 oktober in de bus te doen

(kamer 3117)

N.B.: op 26 november organiseert Aiesec een informatiebijeenkomst banken en verzekeringen volgens dezelfde opzet.

INSCHRIJVING

Naam:.....

Adres:.....

.....

Belangstelling voor:

(nummers naar voorkeur)

- Interne accountantsdienst shell
- Centrale acc.dienst
Rijks acc.dienst
(Resultierend onder minist. v. Financiën)
- Coopers en Lybrand
- Athur Andersen en Co
- Klynveld Kraayenhof en Co
- van Dien en Co

□ □ □ □ □ □ □ □
□ □ □ □ □ □ □ □

AE economen
SEC nederland

NEDERLANDSE ACCOUNTANTS MAATSCHAP

ALGEMEEN SECRETARIAAT

De Nederlandse Accountants Maatschap behoort met haar 28 vestigingen en ca. 1.200 medewerkers tot de 4 grootste accountantskantoren van Nederland.

Wij treden graag in contact met

economen

en zij die binnen afzienbare tijd hopen af te studeren en zich thans oriënteren over een carrière in de accountancy.

Tijdens de trainingsperiode is men reeds verzekerd van een aantrekkelijke, afwisselende werkkring. Deze afwisseling en de interne cursussen maken doorgaans een snellere doorgroei mogelijk.

Later kan, mede afhankelijk van de persoonlijke belangstelling, het accent van de werkzaamheden liggen op bijvoorbeeld het uitoefenen van de attestfunctie (soms binnen het samenwerkingsverband met Touch Ross International) of op het begeleiden en adviseren van cliënten. Dit laatste zonodig in samenwerking met onze Organisatie- en Belasting-specialisten.

Graag willen wij met geïnteresseerden van gedachten wisselen over hun belangstelling en toekomstplannen, over onze plaatsingsmogelijkheden en de eventuele procedure.

U kunt hiertoe contact opnemen met ons:
Hoofd Personeelszaken, Mr. A.W. van der Burg,
Algemeen Secretariaat, Hofplein 19, 3e etage Zuid,
Rotterdam.
Telefoon 010-110455.

Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Amsterdam, Arnhem, Beverwijk, Den Bosch, Breda, Driebergen, Eindhoven, Enschede, Epe, Gouda, Groningen, Den Haag, Haarlem, Heerlen, Hilversum, Leeuwarden, Lelystad, Middelburg, Nijmegen, Rijswijk, Rotterdam, Terneuzen, Tilburg, Zoetermeer, Zwolle.

ROND UIT DE RAAD

ONDERZOEK ONDERZOCHT

Afgelopen fakulteitsraad stond het wetenschappelijk onderzoek ter discussie. Dit gebeurde aan de hand van een rapport van de onderzoekscommissie van onze Fakulteit. Dit rapport heeft lang op zich laten wachten. Al jaren werd de Raad aan de commissie om dit rapport gevraagd en iedere keer bleek de commissie er nog aan bezig te zijn. Het is inmiddels ook wel duidelijk waarom dit rapport niet eenvoudig te schrijven was.

Een wetenschappelijk medewerker heeft in zijn taakomschrijving drie activiteiten staan waarmee hij of zij de tijd moet vullen, n.l. onderwijs, onderzoek en... bestuur. In de praktijk moet ieder staflid z'n 20% van zijn tijd aan onderzoek besteden. Tijdens zijn loopbaan wordt hij of zij tweemaal beoordeeld op verricht werk. Na vier jaar gebeurt dat bij de aanstelling in vaste dienst en nog wat jaren later bij de bevordering tot hoofdmedewerker. Hoe het met de uitvoering van de onderwijstaak staat kan iedere student in de collegebanken zelf merken. Ik zal daar verder nu niets over zeggen.

Met het onderzoek blijkt het heel slecht te staan. Veel medewerkers publiceren minder dan één keer per jaar, wat de commissie een bedroevende zaak vindt. Er blijken medewerkers te zijn die over een reeks van jaren slechts weinig publiceren, waaruit blijkt dat het meestal niet gaat om mensen die toevallig een jaar "uit vorm zijn". Twee profs hebben zelfs zes jaar lang niets gepubliceerd. Dat een dergelijke situatie moet veranderen is duidelijk. Niet alleen is het natuurlijk belachelijk dat het geld aan onderzoek besteed nauwelijks iets opleverd, maar ook komt daarvoor het nivo van het onderwijs in gevaar. Onderzoekswerk houdt het onderwijs bij de tijd.

Dat onderzoek slecht is, is één, wat er aan te doen is, is de volgende vraag.

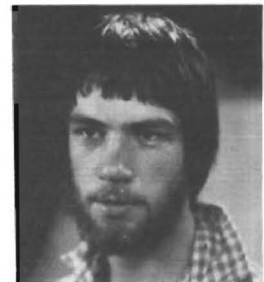
De commissie komt nauwelijks verder dan het ter verantwoording roepen van individuele medewerkers. Zo in de trant van "U heeft in Uw onderzoekstijd zeker aan het strand gezeten". De commissie noemt luiheid dan ook als één van de oorzaken van de slechte onderzoeksresultaten.

Volgens mij is dat maar zeer ten dele een verklaring. Er zal dan ook gekeken moeten worden naar de voorwaarden waaronder het onderzoek wordt verricht. Daarbij gaat het natuurlijk allereerst om de begeleiding die medewerkers krijgen. Als die ontbreekt wordt het doen van onderzoek al een stuk moeilijker.

Vervolgens de controle op het onderzoek. Formeel is dat een vakgroepszaak, maar nogal eens is men in de vakgroepen geneigd om zijn mond te houden over iemands anders onderzoek, want die ander zou eens opmerkingen kunnen gaan maken over mijn onderzoek. Een stilzwijgende kode dat het onderzoek een privé aangelegenheid is. Opvallend is dat team-onderzoek nauwelijks van de grond komt; iedere medewerker doet zijn onderzoek individueel. Een ander punt is de relatie met het onderwijs. Veel medewerkers moeten onderwijs als een soort druk op hun onderzoekstijd ervaren. Dat klopt op dit moment ook wel. Onderwijs is het bijbrengen van techniekjes die al vast staan, waar niets nieuws meer aan is. Een medewerker wordt daar voor eigen onderzoek niet wijzer van. Het onderwijs is dan ook beslist geen stimulans voor zijn onderzoek, het kost hem of haar alleen maar tijd. Typerend is dat zelfs de meeste doktoraalkolleges het onderzoek van de betreffende medewerker niet eens besproken wordt.

Op de universiteit is het met name de studentenbeweging geweest die de eenheid van onderwijs en onderzoek altijd heeft verdedigd. Het lijkt niet veel meer dan een leus, maar tegen de achtergrond

van dit verhaal kun je daar wel wat mee doen. Waarom wordt in het doktoraal niet het wetenschappelijk-onderzoek als uitgangspunt genomen? Op die manier wordt praten over de relevantie van onderwijs en onderzoek "afgedwongen". Dan blijkt bijvoorbeeld wel of je regressie-rekening nodig hebt voor het doen van onderzoek, of dat bij statistiek juist bepaalde tech-

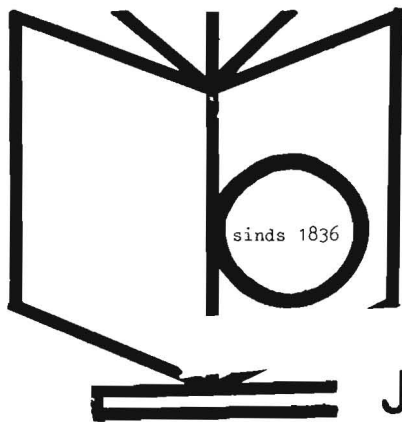
nieken die van belang zijn, onvoldoende uit de verf komen. De discussie over onderzoek wordt op zo een manier "gedemocratiseerd", ook studenten worden erbij betrokken. Welk staflid kan het zich dan nog permitteren om met lege handen naar de collegebanken te komen. In het rapport van de commissie wordt terecht de discussie over de inhoud van het onderzoek als criterium gesteld. Daarvoor is niet alleen nodig dat het onderzoek openbaar en toegankelijk is, maar ook dat die discussie georganiseerd wordt. Collegezalen kunnen daar een goede functie in vervullen.

Voor studenten zijn de voordelen van een dergelijke integratie van onderwijs en onderzoek duidelijk. Al jaren wordt er gezegd dat de studie te abstrakt en te weinig gericht op zelfwerkzaamheid is. Vaardigheden nodig voor onderzoek (diskussie-techniek, samenwerking, schrijfvaardigheid) schijnen niet van belang. Op deze wijze kan ook daar wat aan gedaan worden. Bij de oplossing van de problemen met het onderzoek zullen we ook in deze richting moeten zoeken. Dan wordt het onderwijs er ook nog beter van.

Coen Teulings

brinkman's

boekhandel

Jodenbreestraat 23 - kamer 2386
Amsterdam - Tel.: 020 - 525 4024

Wetenschappelijke Raad voor het
Regeringsbeleid - Sector structuur
beleid: mogelijkheden en beperkingen.
Staatsuitgeverij, 1980 f 35.00

Hans van den Doel - De economie van de
onbetaalde rekening.
Het Spectrum f 17.50

Douglas C. North / Robert P. Thomas
- De opkomst van de westerse wereld.
Martinus Nijhoff f 32.50

W.A. Hafkamp en G.A. Reuten
- Investeren en werkloosheid:
visies op besluitvorming en planning.
Samson f 27.50

P.A.H. Bakker en K.P.E. de Bakker
- Het sociaal jaarverslag: hoe
waarom en voor wie.
Kluwer f 17.50

I.A.C. van Haren
- 300 vragen over de ondernemings-
raad.
Kluwer f 26.50

Graham Baumock e.a.
- The penguin dictionary of econo-
mics.
Penguin f 10.95

J.H. Johnson
- Urbanisation.
Macmillan Education f 8.10

Alexander Gray en A.E. Thomson
- The development of economic
doctrine.
Longman f 40.80

EKONOMIE
GEOGRAFIE
PLANOLOGIE
SOCIOLOGIE